ג * [ג]חָמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל * שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, (ז) אָסוּר (ז) בַּהֲנָאָה, * [ד]אֲפִלּוּ (ח) הִנִּיחוֹ שׁוֹגֵג (ט) אוֹ אָנוּס. (י) * [ה]וְאִם מְכָרוֹ אוֹ נְתָנוֹ (יא) לְאֵינוֹ יְהוּדִי (ח) [ח] (יב) [ו]שֶׁמִּחוּץ לַבַּיִת קֹדֶם הַפֶּסַח, אַף עַל פִּי

ג מִשְׁנָה שָׁם. ד רַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק א' (ה"ד). ה תּוֹסֶפְתָּא (פ"ב ה"ו), כְּתֻבָּה הָרֹא"ש בְּפֶרֶק ב' דִּפְסָחִים (סי' ד). ו בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ואם מכרו) מִדִּבְרֵי תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן (סי' קיט־קכ).

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְלֹא בָּא לִשְׁאֹל עַד אַחַר הַפֶּסַח, וְהוֹרָה שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה, עַיֵּן שָׁם. כָּךְ הֶעְתַּק לִי מִשְּׁמוֹ וְגוּף הַתְּשׁוּבָה לֹא רָאִיתִי, וְאֶפְשָׁר דְּמַיְירֵי בְּעִנְיָן שֶׁהַמַּאל"ץ הָיָה עֲדַיִן רָאוּי לַאֲכִילָה, דְּאִם לֹא כֵן הָוֵי לֵיהּ נַקְשָׁה דְּקַיְימָא לָן בְּסוֹף סִימָן תמ"ז (סי"ב) דְּשָׁרִי, וְעַיֵּן שָׁם סָעִיף קָטָן מ"ו: ג [ח] שֶׁמִּחוּץ. עַיֵּן בַּאֵר הַיטֵב. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית אֶפְרַיִם (או"ח) סִימָן ל"ז אֶחָד

בַּאֵר הַיטֵב

שָׁרִי. וּמִכָּל מָקוֹם אִם לֹא אָמַר הָכִי, שָׁרִי מִדִּינָא, אֲפִלּוּ הָיָה בַּחֲצֵרוֹ הַמִּשְׁתַּמֶּרֶת אֵינוֹ קוֹנֶה לוֹ בְּעַל כָּרְחוֹ, דְּאִסּוּרָא לֹא נִיחָא לֵיהּ דְּלִיקְנֵי [וְאִי גַּלֵּי דַּעְתֵּיהּ דְּנִיחָא לֵיהּ שַׁיָּךְ בֵּיהּ זְכִיָּה, עַיֵּן תמ"ו סָעִיף ג']. וְנִרְאֶה לִי דְּכָל זֶה בְּדוֹרוֹן וּכְהַאי גַּוְנָא שֶׁאֵין בְּאַחֲרָיוּת יִשְׂרָאֵל, אֲבָל אִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי מֵבִיא לְבֵית יִשְׂרָאֵל לִמְכֹּר אוֹ לְהַפְקִידוֹ אֶצְלוֹ, אָז צָרִיךְ הַיִּשְׂרָאֵל לוֹמַר בְּפֵרוּשׁ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבְּלוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִתְחַיֵּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, דְּהָא אֲפִלּוּ אִם אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ בְּדִין אֶלָּא שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁאֵינוֹ יְהוּדִי אֵלָּם וְיִכְפֵּהוּ לְשַׁלֵּם, גַּם כֵּן אָסוּר, כְּמוֹ שֶׁמְּבֹאָר לְעֵיל סִימָן ת"מ (ס"א). חֹק יַעֲקֹב (סק"ט): ג (ז) בַּהֲנָאָה. דִּקְנָסוּהוּ הוֹאִיל וְעָבַר עַל בַּל יֵרָאֶה, עַיֵּן סִימָן תמ"ז סָעִיף י"ב. [וַאֲפִלּוּ לַאֲחֵרִים אָסוּר. פְּרִי חָדָשׁ. וְעַיֵּן סִימָן תמ"ט]: (ח) שֶׁמִּחוּץ. אוֹרְחָא דְּמִלְּתָא נְקַט, הוּא הַדִּין אֲפִלּוּ

בֵּאוּר הֲלָכָה

ג * חָמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל. וּבְגָזֵל חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, אִם מֻתָּר הֶחָמֵץ לִנְגְזֵל, עַיֵּן בְּנוֹדָע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָה קַמָּא אֹרַח חַיִּים סִימָן כ' שֶׁצִּדֵּד לְהַתֵּר. וְהָאַחֲרוֹנִים חוֹלְקִים עָלָיו, וּכְדִבְרֵיהֶם מְבֹאָר בָּעִטּוּר הִלְכוֹת בְּעוּר חָמֵץ דַּף קכ"ה (ע"ב) וּבְרַמְבַּ"ן פֶּרֶק כָּל שָׁעָה (לא: ד"ה ה"ג בעיקר נוסחי) וּבְרִיטְבָּ"א (כט. ד"ה רבא אמר) וּבְמַהֲרַ"ם חֲלַאוָה שָׁם (ד"ה ר"ש קנסא), שֶׁכֻּלָּם נָסְבוּ מִסּוּגְיָא דְּהַגּוֹזֵל (ב"ק צו:) לְאִסּוּר אַכֻּלֵּי עַלְמָא, וּכְבָר יֵשׁ מִן הָאַחֲרוֹנִים שֶׁהֵעִירוּ מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ן הַנַּ"ל. מִיהוּ בְּגָזֵל עַכּוּ"ם חָמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, מְצַדֵּד בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק"א) לְהַתִּיר, וְהֶעְתִּיקוֹ בִּפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ז), וְכֵן כָּתַב מַהֲרִי"ט אַלְגַּאזִי (בכורות פ"ה אות מג סק"ו):

* שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח. וּבִסְפֵק חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, יִתְבָּאֵר דִּינוֹ לְקַמָּן סִימָן תמ"ט (משנ"ב סק"ה):

* אֲפִלּוּ הִנִּיחוֹ שׁוֹגֵג אוֹ אָנוּס. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק ח"ט). הַמְחַבֵּר סָתַם וְלֹא פֵּרֵשׁ אִי מִירֵי שֶׁמַּחֲמַת שׁוֹגֵג אוֹ אֹנֶס לֹא בַּעַר וְגַם לֹא בַּטֵּל וּמִשּׁוּם הָכִי אָסַר, אֲבָל אִם בַּטֵּל, אַף שֶׁלֹּא בָּדַק מַחֲמַת אֹנֶס מֻתָּר, כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים קַיִם עִקַּר הַדִּין מִדְּאוֹרַיְתָא, אוֹ אֲפִלּוּ בְּבִטֵּל וְהִנִּיחוֹ מִלְּבַעַר מַחֲמַת אֹנֶס נַמִּי אָסוּר, וְנֶחְלְקוּ בָּזֶה הָאַחֲרוֹנִים. עַיֵּן לְקַמָּן סָעִיף ה' (משנ"ב ס"ק כה) לְעִנְיָן בַּטֵּל, דִּלְדַעַת הַמַּחְמִירִים שָׁם בְּבָדַק וּבִטֵּל וּמָצָא אַחַר הַפֶּסַח, כָּל שֶׁכֵּן הָכָא שֶׁלֹּא בָּדַק כְּלָל אַף שֶׁהָיָה אָנוּס עַל זֶה, אַךְ לְדַעַת הַמַּתִּירִים שָׁם בְּבָדַק וּבִטֵּל יֵשׁ לוֹמַר דְּהוּא הַדִּין הָכָא, אַף שֶׁלֹּא בָּדַק מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁהָיָה אָנוּס בָּזֶה לֹא גָרַע מִבָּדַק וּבִטֵּל וּמָצָא אַחַר הַפֶּסַח, וְכֵן מְבֹאָר בִּתְשׁוּבַת תּוֹרַת הַשְּׁלָמִים וּבְאֵלִיָּה רַבָּה, וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר (מהדו"ק) סִימָן כ"ג. וּלְדִינָא כְּבָר כָּתַבְנוּ בְּסָעִיף ה' (שם) לִסְמֹךְ אַמְקֹלִין בַּהֲנָאָה בִּמְקוֹם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה, וְהוּא הַדִּין הָכָא. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר שְׂדֵה חֶמֶד (חמץ ומצה סי' ח אות ו־ז) שֶׁהֶאֱרִיךְ מְאֹד בִּפְרָטֵי דִּינִים אֵלּוּ. וְדַע עוֹד, דְּהָאַחֲרוֹנִים הֶעְתִּיקוּ תְּשׁוּבַת רַדְבַּ"ז (ח"ג סי' אלף טו) בְּעֻבְדָּא דְּלָתְתוּ נָכְרִים הַמְשָׁרְתִים בְּרֵחַיִם שֶׁל יִשְׂרָאֵל חִטִּים שֶׁל בַּעַל הָרֵחַיִם כְּדֵי שֶׁיִּהְיוּ מוּכָנִים לִטְחִינָה לְמָחֳרַת הַפֶּסַח, וּפְסַק דְּמֻתָּר לְעָרְבָם עִם חִטִּים אֲחֵרִים וְלִטְחֹן הַכֹּל וּמוֹכְרוֹ לְיִשְׂרָאֵל. וּבִפְרִי חָדָשׁ (ס"ב) תָּמַהּ עַל זֶה, דַּאֲפִלּוּ בְּלֹא נִתְבַּקְּעוּ, לִפְסַק הַמְחַבֵּר בְּסִימָן תס"ז (ס"ט) דִּלְמֵיכְלִינְהוּ בְּעֵינֵיהוּ אֲסִירֵי, עַל כָּל פָּנִים מַעַתָּה יֵשׁ לֶאֱסֹר לְטָחֳנָם בְּבִטּוּל בְּרֹב, לְפִי שֶׁאֵין מְבַטְּלִין אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה. וְהֵשִׁיב עָלָיו בְּסֵפֶר מַטֵּה יְהוּדָה (סק"ב), דְּכֵיוָן דִּבְיוֹם טוֹב אַחֲרוֹן אֵין אִסּוּרוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, וְגַם לְתִיתָה דְּחִטִּים אֵינָהּ אֲסוּרָה מֵעִקַּר הַדִּין אֶלָּא מַחֲמַת מִנְהָג, כְּדִלְקַמָּן סִימָן תנ"ג סָעִיף ה', אֵין לֶאֱסֹר בָּזֶה מִשּׁוּם מְבַטְּלִין אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה. וּמְסַיֵּם עוֹד, דְּלֹא הַתִּיר הָרַדְבַּ"ז אֶלָּא לִמְכֹּר לְאַחֵר, אֲבָל לְדִידֵהּ גּוּפֵהּ עַל כָּל פָּנִים אָסוּר, דְּעַל כָּל פָּנִים בַּטֵּל אִסּוּר לְכַתְּחִלָּה, וְכִדְקַיְמָא לָן (יו"ד סי' צט ס"ה) בִּמְבַטֵּל אִסּוּר דְּאָסוּר לְדִידֵהּ, עַיֵּן שָׁם. וְאָנוּ מְצָאנוּ תְּשׁוּבָה זוֹ בְּרַדְבַּ"ז סִימָן אֶלֶף ט"ו (ח"ג סי' תקפט), וְנַעְתִּיקֶנָּה בְּכָאן בִּשְׁלֵמוּת דִּכְפִי הַנִּרְאֶה לֹא רָאוּ שְׁנֵיהֶם בְּגוּף הַתְּשׁוּבָה. וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם אַחַר שֶׁכָּתַב לְשׁוֹן הַשְּׁאֵלָה, וְהִתַּרְתִּי מִכַּמָּה טְעָמִים, חֲדָא שֶׁהֵבִיאוּ לִי מֵהַחִטָּה בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב וְרָאִיתִי אוֹתָהּ שֶׁהִיא יְבֵשָׁה וְלֹא הִגִּיעָה לִידֵי חִמּוּץ וְלֹא לִידֵי בִּקּוּעַ, וְתוּ דְּהָוֵי זְמַן אִסּוּרוֹ דְּרַבָּנָן וְהָוֵי אִסּוּרָא דְּרַבָּנָן בִּזְמַן דְּרַבָּנָן, וְתוּ דְּטַעֲמָא דְּאִסּוּרָא מִשּׁוּם קְנָסָא וְהָכָא לֵיכָא לְמִקְנְסֵהּ דְּאָנוּס הָיָה, וְאִי מִשּׁוּם דְּעָבַר אַ'בַּל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא', לֵיתָא, דְּהָא בְּיוֹם טוֹב לֹא הָוֵי אֶפְשָׁר לְבַעֲרוֹ, וְאִי מִשּׁוּם דַּהֲוֵי לֵהּ לְבַטְּלֵהּ קֹדֶם שֶׁמַּחְמִיץ, הֲרֵי לְדַעְתּוֹ אֵין זֶה חָמֵץ, הִלְכָּךְ לֵיכָא לְמִקְנְסֵהּ, וְתוּ כֵּיוָן דִּלְאַחַר זְמַנּוֹ אֵין אִסּוּרוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, מְבַטְּלִין אוֹתוֹ בְּרֹב לְכַתְּחִלָּה כְּקַל שֶׁבְּאִסּוּרִין, דְּהֵינוּ תְּרוּמַת חוּץ לָאָרֶץ דִּמְבַטְּלִין אוֹתוֹ בְּרֹב לְכַתְּחִלָּה, וּלְפִי הַטְּעָמִים הַלָּלוּ הִתַּרְתִּי לוֹ לְעָרְבוֹ מְעַט מְעַט עִם שְׁאָר הַחִטָּה וּלְמָכְרוֹ אֲפִלּוּ לְיִשְׂרָאֵל, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וּפְשׁוּט דְּכַוֶּנֶת הָרַדְבַּ"ז לְהַתִּיר אֲפִלּוּ לְעַצְמוֹ, וּלְפִי שֶׁהֶעְתִּיקוּ דְּבָרָיו וּלְמָכְרוֹ לְיִשְׂרָאֵל וְהִשְׁמִיטוּ תֵּבַת 'אֲפִלּוּ' הֵבִיאוֹ לְמַטֵּה יְהוּדָה לוֹמַר דִּלְעַצְמוֹ אָסוּר, וְאֵינוֹ כֵן:

* וְאִם מְכָרוֹ. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יב) שֶׁכָּתַבְנוּ דְּאִם הִנִּיחַ חוֹתָם עַל הֶחָמֵץ בְּעֵת הַמְּכִירָה, אַף בְּדִיעֲבַד אָסוּר. וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ד) שֶׁמְּצַדֵּד דְּזֶה דַּוְקָא בִּמְכִירָה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

וּבְאֹפֶן זֶה (ח) אֲפִלּוּ אִם מַרְאֶה לוֹ מָקוֹם לְהַנִּיחוֹ, שָׁרִי. (ט) וְצָרִיךְ לִזָּהֵר לִכְפּוֹת עָלָיו כְּלִי עַד הָעֶרֶב אִם הוּא שַׁבָּת אוֹ יוֹם טוֹב, אֲפִלּוּ יוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן, אֶלָּא אִם כֵּן הֱבִיאוֹ בְּיוֹם טוֹב הָאַחֲרוֹן סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה, שֶׁבְּשָׁעָה מֻעֶטֶת אֵין לָחֹשׁ שֶׁמָּא יִשְׁכַּח וְיֹאכְלֶנּוּ. וְאִם הוּא חֹל הַמּוֹעֵד, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת לְפָנָיו מְחִצָּה גָּבֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים, כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל סִימָן ת"מ (ס"ב): ג (ז) אָסוּר בַּהֲנָאָה. דִּקְנָסוּהוּ רַבָּנָן, הוֹאִיל וְעָבַר עָלָיו בְּבַל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא [גְּמָרָא (כט.)]: (ח) הִנִּיחוֹ שׁוֹגֵג. שֶׁלֹּא יָדַע (י) מֵאוֹתוֹ חָמֵץ: (ט) אוֹ אָנוּס. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁיָּדַע (יא) אֶלָּא שֶׁהָיָה אָנוּס שֶׁלֹּא הָיָה יָכוֹל לְבַעֲרוֹ. וְאַף עַל פִּי דְּבָזֶה לֹא עָבַר אַבַּל יֵרָאֶה, (יב) אֲפִלּוּ הָכִי קָנְסִינַן הֶתֵּרָא אַטּוּ אִסּוּרָא, דְּאִי שָׁרִינַן לֵיהּ אָתִי לְשַׁהוּיֵה לְכַתְּחִלָּה וְעָבַר עֲלֵיהּ, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה. כָּתַב בֵּית הִלֵּל בְּיוֹרָה דֵּעָה סִימָן קל"ב, נִשְׁאַלְתִּי עַל יִשְׂרָאֵל אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ קֹדֶם פֶּסַח בְּרֵחַיִם שֶׁל נָכְרִי דָּגָן לִטְחֹן, וְנִתְעַכֵּב הַדָּגָן בָּרֵחַיִם עַד חֹל הַמּוֹעֵד שֶׁל פֶּסַח, וְכַאֲשֶׁר הִגִּיעַ יוֹם שְׁבִיעִי שֶׁל פֶּסַח הָלַךְ הַנָּכְרִי וְטָחַן הַדָּגָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְעָשָׂה מִן הַקֶּמַח לֶחֶם וְאָפָה הַפַּת וְהֵבִיא הַפַּת לַיִּשְׂרָאֵל תֵּכֶף אַחַר הַפֶּסַח, וְהֵשַׁבְתִּי שֶׁמֻּתָּר לִקַּח הַדָּמִים בְּעַד הַפַּת הַהוּא מִן הַנָּכְרִי, וְהַנָּכְרִי הַהוּא יֹאכְלֶנּוּ אוֹ יִמְכְּרֶנּוּ לְנָכְרִי, עַיֵּן שָׁם. א]וְהַחָק יַעֲקֹב (סק"ד) הִסְכִּים דְּמֻתָּר אַף בַּאֲכִילָה, מִטַּעַם שֶׁמָּא הֶחְלִיף הָעַכּוּ"ם הַדָּגָן, וְהָוֵי רַק סְפֵק חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח (וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן תמ"ט). וּבְבֵית מֵאִיר (ס"ב) מְצַדֵּד לְהַתִּיר בַּאֲכִילָה מִטַּעַם אַחֵר, דְּאַף עַל גַּב דְּפָסַק הַמְחַבֵּר דְּבֵין בְּשׁוֹגֵג וּבֵין בְּאֹנֶס, לָאו כָּל אֳנָסִין שָׁוִים, וּבְאֹנֶס כָּזֶה דְּלֹא הָיָה יָכוֹל כְּלָל לְאַסּוּקֵי אַדַּעְתֵּיהּ שֶׁיֹּאפֶה הָעַכּוּ"ם מִקִּמְחוֹ חָמֵץ, בְּוַדַּאי לֹא קְנָסוּהוּ חֲכָמִים, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה אפילו) מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הָרַדְבַּ"ז (ח"ג סי' אלף טו). אִם הִנִּיחַ יִשְׂרָאֵל חִטִּים בָּרֵחַיִם, וּבָא עַכּוּ"ם וְאָמַר לַיִּשְׂרָאֵל שֶׁלְּתָתוֹ וּטְחָנוֹ, עַיֵּן בְּחָק יַעֲקֹב (שם) בְּשֵׁם חִנּוּךְ בֵּית יְהוּדָה (סי' יא) דְּיֵשׁ כָּאן הַרְבֵּה סְפֵקוֹת לְהָקֵל. וּבִפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ז) מְפַקְפֵּק הֵיכִי שֶׁדֶּרֶךְ אַנְשֵׁי הַמָּקוֹם לִלְתוֹת הַחִטִּים קֹדֶם הַטְּחִינָה, (יג) וּמְצַדֵּד שֶׁיַּחֲלִיפֶנּוּ הָעַכּוּ"ם בְּחִטִּים אֲחֵרִים: (י) וְאִם מְכָרוֹ וְכוּ'. וּבְאֵיזֶה קִנְיָנִים קוֹנֶה עַכּוּ"ם, כָּתַבְנוּ לְקַמֵּיהּ בְּסוֹף הַסָּעִיף (ס"ק יז): (יא) לְאֵינוֹ יְהוּדִי. וּלְיִשְׂרָאֵל מוּמָר (יד) אָסוּר לִמְכֹּר, דְּדִינוֹ כְּיִשְׂרָאֵל לְכָל דָּבָר, וְעוֹבֵר עוֹד מִשּׁוּם 'לִפְנֵי עִוֵּר', וְהֶחָמֵץ אָסוּר לְאַחַר הַפֶּסַח בַּהֲנָאָה. וּבְדִיעֲבַד אִם מָכַר לְיִשְׂרָאֵל מוּמָר בְּדָבָר מֻעָט, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מַכִּירוֹ וְיוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁיַּחֲזִיר לוֹ אַחַר הַפֶּסַח, מֵאַחַר שֶׁטָּעָה וְסָבַר דְּמוּמָר דִּינוֹ כְּעַכּוּ"ם, (טו) יֵשׁ לְהַתִּיר לוֹ בִּמְקוֹם הָפְסֵד מְרֻבֶּה לֵאמֹר לַמּוּמָר שֶׁיַּחֲלִיף הֶחָמֵץ עִם עַכּוּ"ם עַל חָמֵץ אַחֵר, אוֹ שֶׁיִּמְכְּרֶנּוּ וְיִהְיוּ אוֹתָם הַחֲלִיפִין אוֹ הַדָּמִים מֻתָּרִים, וּכְמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר בְּסוֹף סִימָן תמ"ג: (יב) שֶׁמִּחוּץ לַבַּיִת. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, שֶׁאֵין קְפִידָא בָּעַכּוּ"ם גּוּפָא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ח) פָּשׁוּט: (ט) אַחֲרוֹנִים: ג (י) מַטֵּה יְהוּדָה (סק"ד): (יא) גַּם זֶה שָׁם: (יב) חָמֵד מֹשֶׁה (ס"ב), וְכֵן מְבֹאָר בְּחִדּוּשֵׁי מַהֲרַ"ם חֲלַאוָה (כט. ד"ה ר"ש קנסא), וְכֵן מְדֻיָּק לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם (פ"א ה"ד), עַיֵּן שָׁם: (יג) וּבָאֱמֶת אֲפִלּוּ לִדְבָרָיו יֵשׁ כָּאן עֲדַיִן סָפֵק סְפֵיקָא, שֶׁמָּא לֹא לְתָתוֹ עַד שֶׁנִּתְחַמֵּץ, וְשֶׁמָּא הַלְּתִיתָה הָיָה אַחַר הַפֶּסַח. גַּם יֵשׁ לְצַדֵּד עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב בֵּית מֵאִיר (ס"ב), דִּבְאֹנֶס דְּלֹא הָוֵי לֵיהּ לְאַסּוּקֵי אַדַּעְתֵּיהּ אֵין לְהַחְמִיר, וְאֶפְשָׁר דְּגַם הָכָא לֹא אַסִּיק אַדַּעְתֵּיהּ, וְעַל כֵּן נִרְאֶה דִּבְמָקוֹם שֶׁאֵין הָעַכּוּ"ם רוֹצִין לְהַחֲלִיף, מֻתָּר הַקֶּמַח גּוּפָא: (יד) אַחֲרוֹנִים. וְהוּא הַדִּין בֶּן מוּמֶרֶת, אֲפִלּוּ אָבִיו נָכְרִי, דִּוְלָדָהּ כָּמוֹהָ. כֵּן כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, וְעַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ד): (טו) אַחֲרוֹנִים:

ליקוטי דברי הרב: א] ובשו"ע הרב (סכ"ח) כתב שמותר ליקח דמי הזיקו מן הנכרי, ומשמעות דבריו להתיר רק בהנאה.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תמח

שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל מַכִּירוֹ לְאֵינוֹ יְהוּדִי וְיוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁלֹּא יִגַּע בּוֹ כְּלָל, אֶלָּא יִשְׁמְרֶנּוּ לוֹ עַד לְאַחַר הַפֶּסַח

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

שְׁפָכָר חֲמֵצוּ, וְהַמִּשְׂרַת הִלְוָהּ בְּפֶסַח לַמַּרְתֵּף שֶׁל הַיַּיִן שֶׁרָף וְלָקַח מַהַיַּיִן שֶׁרָף שֶׁבְּתוֹךְ הַחָבִית לְתוֹךְ כֶּלִי וְהֶעֱמִיד בְּזָוִית בְּמָקוֹם מְצֻנָּע שֶׁיִּהְיֶה לוֹ לִשְׁתּוֹת מִמֶּנּוּ אַחַר הַפֶּסַח, וְשׁוּב אַחַר שְׁחָזַר הַיִּשְׂרָאֵל וְקָנָה מֵהָאֵינוֹ יְהוּדִי מָצָא כֶּלִי זוּ עִם הַיַּיִן שֶׁרָף וְנִתְרַפֵּא שֶׁנַּעֲשָׂה כֵּן עַל יְדֵי הַמִּשְׂרַת, וּמְבֹאָר כַּמָּה צְדָדֵי הַתֵּר שֶׁאֵין לְאָסְרוֹ בְּהֶנָּאָה לְפִי שֶׁהָיָה חַיָּב לְבַעֵר דְּמֻדְאֲגִהֵיהּ קָנְיָא וְנִתְחַיֵּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ, וְיֵשׁ לְהַתִּיר בְּהֶנָּאָה, וְלִרְוָחָא דְּמִלְּתָא יֵשׁ לְעָרְבוֹ חַד בְּתַרֵי, עַיֵּן שָׁם.

וְעַיֵּן בְּסִימָן ל״ח בְּאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁנִּגַּב חָמֵץ מִיִּשְׂרָאֵל וּבְתוֹךְ הַפֶּסַח הַשְׁלִיכוֹ לִפְנֵי בֵּית הַיִּשְׂרָאֵל וְצוֹעֵץ פְּלוֹנִי צָא וְטֹל אֶת שֶׁלְּךָ, וְלֹא רָצָה לְקַחְתּוֹ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְלָקַח לְמִכְצָר, וְאַחַר הַפֶּסַח רוֹצִים לִתֵּן הֶחָמֵץ לְיִשְׂרָאֵל, וְיֵשׁ עֲדָדִים לְהַתִּיר בְּכַהֲאי גַּוְנָא, עַיֵּן שָׁם.

וְעַיֵּן בְּשׁוּבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סוֹף סִימָן ט״ו שֶׁצָּרִיךְ לְהַזְהִיר אֶת הָעָם שֶׁבִּשְׁעַת מִכִּירָה יֹאמַר ׳הֲרֵינִי מוֹכֵר לְךָ הֶחָדֵר עִם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ׳, וְאִם אֵין אוֹתוֹ חֶדֶר שֶׁל יִשְׂרָאֵל רַק שְׁכוּרָה לוֹ צָרִיךְ לוֹמַר ׳אֲנִי מַשְׂכִּיר לְךָ הֶחָדֵר כָּל יְמֵי הַפֶּסַח עִם כָּל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ׳, כִּי שְׁכִירוּת לְיוֹמָא מִמִּכּוּר הוּא, עַיֵּן שָׁם.

וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת הַר הַכַּרְמֶל סִימָן י״ג בְּמִי שֶׁהֶחֱדַר שָׁבוּ הֶחָמֵץ שְׁמוֹכֵר לְאֵינוֹ יְהוּדִי הוּא בְּשְׁכִירוּת אֶצְלוֹ, מִכָּל מָקוֹם הוּא יָכוֹל לְהַשְׂכִּירוֹ וּלְהֶנְקוֹת לוֹ אַגַּב קַרְקַע, וְגַם מַה שְּׁנּוֹטֵל שְׂכִירוּת בְּצַד הֶחָדֵר שֶׁהֶחָמֵץ בּוֹ אֵין זֶה כְּמִשְׁתַּכֵּר בְּאִסּוּרֵי הֲנָאָה, שֶׁהֲרֵי יָכוֹל לְקַחְתּוֹ לְבֵיתוֹ, וְאַף עַל פִּי כֵן מֻתָּר שֶׁהֶחָמֵץ בּוֹ כְּפִי הַזְּמַן כו׳, עַיֵּן שָׁם. וְגַם כָּתַב דַּאֲפִלּוּ מוֹכֵר אוֹ מַשְׂכִּיר חֶדֶר הַיְכוֹן שֶׁאֵין הָאֵינוֹ יְהוּדִי יָכוֹל לָבֹא שָׁמָּה אֶלָּא דֶּרֶךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל, לֵית לָן בְּהּ (וְנוֹהֲגִים לְכָתֵב שְׁנוֹתֵן לוֹ דְּרִיסַת הָרֶגֶל דֶּרֶךְ בֵּיתוֹ), וְעַיֵּן שָׁם. וְאִם מַשְׂכִּיר לוֹ חֶדֶר בְּמָעוֹת וְיִתֵּן שָׁם חֶפְצָיו קֹדֶם פֶּסַח, וְאִז יָכוֹל הַיִּשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לוֹ מִקְצָת לִשְׁמוֹר חֶפְצָיו, וְיִהְיֶה הַפְקָפָתָא תַּחַת יָדוֹ וּמַפְתְּחֵי הָאֵינוֹ יְהוּדִי תַּחַת יָדוֹ, וְאַף שֶׁעַל יְדֵי זֶה אֵינוֹ יָכוֹל לָבֹא לְשָׁם בְּכָל שָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה, שָׁרִי, כֵּיוָן שֶׁבְּעַל כָּרְחֵךְ צָרִיךְ הַיִּשְׂרָאֵל לִפְתֹּחַ לוֹ בְּעֵת שִׁיצְטָרֵךְ לַיְלַךְ שָׁם, עַיֵּן שָׁם. וּפְעָם אַחַת אֵרַע שֶׁאֵינוֹ יְהוּדִי הַקּוֹנֶה מֵרַתֵּף מַשְׁקִים הָלַךְ בִּימֵי הַפֶּסַח בְּכָל פַּעַם לְמַרְתֵּף וְהָיָה שׁוֹתֶה שִׁכּוֹר וְהַמַּשְׁקִים הָיוּ יְקָרִים שֶׁהָיָה עוֹלֶה לְהַפְסֵד גָּדוֹל, וְגַם מִדְּאָגָה בְּדָבָר שֶׁלֹּא יַרְבֶּה רַעִים שִׁישְׁתֶּה וְיִשְׁכְּרוּ עִמּוֹ, וְהָאֵינוֹ יְהוּדִי עָנִי, וּדְאָגָה בְּלֵב אִישׁ יְשִׂיחֶנָּה, וְיַעֲצִתִי לוֹ שֶׁבְּעֵת שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי נוֹפֵל וּמִשְׁתַּכֵּר בְּשָׁנָה יָקָר הַמִּשְׂרַת שֶׁלּוֹ הַמַּפְתֵּחַ מִכִּיסוֹ, וְהוּא יְדַמֶּה בְּנַפְשׁוֹ שֶׁנִּאֱבַד מִמֶּנּוּ וְכֵלִי הַאי לֹא עֲבִיד שַׁיְּשָׁאֵל לוֹ מַפְתֵּחַ אַחֵר, וְכֵן עָשָׂה וְלָעֵת כֵּהֲנָן. וְנִרְאֶה דְּהוּא הַדִּין שֶׁמּוּתָּר לוֹמַר לְהַמִּשְׂרַת שֶׁיִּשְׁאַל הַמַּפְתֵּחַ מֵהָאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁצָּרִיךְ לְאֵיזוֹ חֶפְצִים שֶׁלּוֹ, וְאַחַר כָּךְ יִשְׁמִיט עַצְמוֹ אוֹ שֶׁיֹּאמַר שֶׁאִבְּדוֹ, וְנִרְאֶה שֶׁאֵין בָּזֶה אִסּוּר. וְשָׁמַעְתִּי שֶׁגָּדוֹל אֶחָד נִשְׁאַל לְפָנָיו כְּזֹאת וְלֹא הֵשִׁיב לְשׁוֹאֵל דָּבָר, רַק כְּשֶׁהָלַךְ מֵאִתּוֹ שָׁלַח אַחַר הָאֵינוֹ יְהוּדִי וְאָמַר לוֹ שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁלֹחַת אֶגְרֶת עַל כַּמָּה פַּרְסָאוֹת וְקָצַץ לוֹ שָׂכָר, וּכְשֶׁהוּא הֻהֱלִיכָה וַחֲזִירָה עָבְרוּ יְמֵי הַפֶּסַח, וְקָרָאתִי עָלָיו ׳מַיִם עֲמֻקִּים עֵצָה בְלֵב אִישׁ׳ (משלי כ ה), וְלָמַדְתִּי זֶה עַל דֶּרֶךְ שֶׁאָמְרוּ בְּכְתֻבּוֹת (קג.) ׳וּלְשׁוֹן חֲכָמִים מַרְפֵּא׳.

וּבְעֵזְנִים הַקְּנָיָנִים כָּתַב בְּדִגּוּל מַרְכָּבָה שֶׁהָיָה נִרְאֶה שֶׁקְּנָיָן הֶחָמֵץ לְאֵינוֹ יְהוּדִי בְּקִנְיָן סוּדָר דְּהֵנֵי קִנְיָן חֲלִיפִין, וּמָה אֲנַשָּׁה וְהַשָּׁ״ךְ בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קכ״ג (סק״ל) קִיהָה בְּדָבָר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן בְּקְצוֹת הַחֹשֶׁן (שם סק״ו) הָאֲרִיךְ בְּעֵזְנִין הַקְּנָיָן לְחָמֵץ, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר מִקְוֵה חַיִּים (חי׳ סק״ח) הָרְחִיב בָּזֶה, וְאִם יִרְצֶה ה׳ בְּקוּנְטְרֵס סֵפֶר הַמִּקְנָה אֲשֶׁר יַעֲדִּפוּ לְחַבְּרוֹ בְּלִי נֶדֶר עַל דִּינִים אֵלּוּ אֶבְאֵר בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרַךְ.

וְעַיֵּן בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן מ״ו בְּאֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ חֲטִיכַת פִּשְׁתָּן, וּבְעֶרֶב פֶּסַח אַחַר חֲצוֹת הַשָּׁנָה עֲצָמוֹ עִם אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁיִּתֵּן לוֹ עֲבוּרוֹ שִׁשָּׁה זְהוּבִים וּמְדָה יַיִן שָׁרָף, וְשָׁכַח שֶׁהוּא עֶרֶב פֶּסַח, וּמִשֶּׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי הִפְשִׁיתָן לְבֵיתוֹ וְשׁוּב נִזְכַּר שֶׁהוּא עֶרֶב פֶּסַח, וְשָׁאַל אִם מֻתָּר לוֹ לְהַמְתִּין עַד אַחַר הַפֶּסַח וְיִקַּבֵּל מִמֶּנּוּ, אוֹ אִסּוּר לְהַמְתִּין וְצָרִיךְ לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ מִיָּד וּלְשָׁמְרוֹ. וְהָעֲלָה לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי כִּי הַמָּקוֹם הָיָה בְּטָעוּת שֶׁנִּזְכַּרְתִּי מֵאִסּוּר חָמֵץ, וַאֲנִי רוֹצֶה מִיָּגֵל גִּוְלֵיהּ וְאֵין הַיִּשְׂרָאֵל בִּי, אוֹ תֵּן לִי הַפִּשְׁתָּן אוֹ דְּמֵיהֶם כְּשֶׁהוּא הַיַּיִן שָׁרָף אֵינוֹ בְּעֵינָן בְּיַד הָאֵינוֹ יְהוּדִי בְּשָׁעַת עִוּבּוֹר עָלָיו כְּלָל, עַיֵּן שָׁם. וְלַעֲנִיוּת דַּעְתִּי בְּאִם הַיַּיִן שָׁרָף אֵינוֹ בְּעֵינָן בְּיַד הָאֵינוֹ יְהוּדִי בְּשָׁעַת הַחֲלִיפִין, אוֹ אֲפִלּוּ אִם הָיָה בְּעֵינָן אֶלָּא שֶׁלֹּא הָרְאָה לוֹ עַל יַיִן שָׁרָף זֶה, לֹא שִׁיֵּךְ מַה שֶּׁכָּתַב פְּשִׁיטָא דְּלֹא רַק חִיּוּבָא עֲלֵיהּ דְּאֵינוֹ יְהוּדִי רַמְיָא, וְאִם כֵּן אֵין אִסּוּר לְקַבְּלוֹ אַחַר הַפֶּסַח.

וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן ט״ו בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁלָּקַח מֵאֵינוֹ יְהוּדִי יַיִן שָׁרָף זְמַן מַה קֹדֶם הַפֶּסַח, וְצִוָּה לוֹ לְהַבִּיאוֹ תּוֹךְ אֵיזֶה שְׁבוּעוֹת וְנָתַן לוֹ הַכֶּסֶף מִיָּד וְהָאֵינוֹ יְהוּדִי הֵבִיאוֹ תּוֹךְ הַפֶּסַח, וְהַיִּשְׂרָאֵל קֹדֶם פֶּסַח שָׁכַח מֵהַמַּקָּח הַנַּ״ל וְלֹא מָכְרוֹ קֹדֶם פֶּסַח, אָסוּר, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר נָתַן הַמָּעוֹת וּמָכְרוֹ הָאֵינוֹ יְהוּדִי בְּדִינוֹ, וַדַּאי נָקְנָה מִיָּד לְיִשְׂרָאֵל מֵחַ וְדִין הֲלָכוֹת, וְקַל וְחוֹמֶר מֵהֵיכָא דְּאֵינוֹ יְהוּדִי אֶלָּם וְיָכְפּוּהוּ לְשַׁלֵּם כו׳, וּדְלֹא כְּהַפָּנִים מְאִירוֹת סִימָן (צ״ו) (מ״ר) שֶׁמְּצַדֵּד לְהַתֵּר, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁאִם לֹא הָיָה בְּעֵינָן הַיַּיִן שָׁרָף שֶׁבּוֹ הֶחָמֵץ שֶׁמּוֹכֵר לְאֵינוֹ יְהוּדִי בְּשָׁעַת הַכֶּסֶף לֹא קָנָיָא לֵיהּ, וְעַתָּה שֶׁהֵבִיאוֹ אֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ וְלֹא קָנְיָא לֵיהּ, וְקֹדֶם שֶׁהֵבִיאוֹ אִסּוּרָא לֵיכָּא דִּילְמָא, וַאֲפִלּוּ אִם הָיָה הַיַּיִן שָׁרָף מִן הַמּוּכָן בְּיַד הָאֵינוֹ יְהוּדִי קֹדֶם הַפֶּסַח, מִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דְּכָל כַּמָּה שֶׁלֹּא מָסְרוֹ לְיַד יִשְׂרָאֵל, אוֹ שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל הָיָה אָצְלוֹ וְיָחַד לְעַצְמוֹ יַיִן שָׁרָף זֶה, וּמִכָּל שֶׁכֵּן אִם חָתַם בְּחוֹתָמוֹ, אִם כֵּן אֵין כָּאן קִנְיָן עַל יַיִן שָׁרָף זֶה לְיִשְׂרָאֵל זֶה דְּהָא אִי בָּעֵי יִמְכֹּר אוֹ יִתֵּן יַיִן שָׁרָף זֶה לְאַחֵר, וְאֵין רְאִיָּה מֵאַחֲרִיוּת דְּאֵלֶּם, שֶׁשָּׁם בָּא הֶחָמֵץ בְּפִקָּדוֹן לְיַד הַיִּשְׂרָאֵל וְעַל יְדֵי אַחֲרִיוּת שֶׁקִּבֵּל מִצּוּרִי בְּיָדוֹ קָרְנִין בֵּיהּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן כָּאן אִם הוּא יִתְגַּנֵּב אֵלְמוּת שֶׁלֹּא לְהַחֲזִיר הַדְּמֵים אֵין זֶה רַק דְּמִיגְּזֵל גָּזֵל לֵיהּ, וּמִכָּל מָקוֹם הַיַּיִן שָׁרָף לְאוֹ בְּרִשׁוּתֵיהּ קָאֵי וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַפָּנִים מְאִירוֹת, אֶלָּא שֶׁהַפָּנִים מְאִירוֹת נִרְאֶה שֶׁכָּתַב כֵּן גַּם בְּצִנְיָן שֶׁהָיָה הַיַּיִן שָׁרָף בְּעֵינָן בִּרְשׁוּת הָאֵינוֹ יְהוּדִי, וְדַעְתּוֹ שֶׁיְּכוֹל לְבַטֵּל הַמַּקָּח מִשּׁוּם מַקָּח טָעוּת וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל, עַל זֶה חוֹלֵק הַשְּׁבוּת יַעֲקֹב, וְכֵן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַשְּׁאֵלָה בְּשְׁבוּת יַעֲקֹב שֶׁהָיָה בְּעֵינָן אֶלָּא שֶׁצִּוָּה לוֹ לְהַבִּיאוֹ אַחַר כָּךְ, עַיֵּן שָׁם. וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ עִיּוּן הֵיכָא שֶׁהֵבִיא בְּפֶסַח וְהוּא אֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבְּלוֹ, אַף שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר דְּלֹא קָנְיָא לֵיהּ, מִכָּל מָקוֹם שׁוּב אַחֲרָיוּתוֹ עָלָיו מֵהֵיכָא שֶׁצִּוָּה בְּדִינֵיהֶם עַל כָּל פָּנִים, וּמִכָּל שֶׁכֵּן שֶׁבְּוַדַּאי אִלֵּם הוּא שֶׁלֹּא לְהַחֲזִיר הַמָּעוֹת, אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר כֵּיוָן שֶׁהָאֵינוֹ יְהוּדִי חוֹזֵר וְלוֹקְחוֹ לְבֵיתוֹ שׁוּב, הֲוֵי לֵיהּ מְקַבֵּל אַחֲרָיוּת חֲמֵצוֹ שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי בְּבֵיתוֹ שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי דְּשָׁרִי. וְאִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי מַצְמִיד הַיַּיִן שָׁרָף בְּבֵיתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּעֵל כָּרְחוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, יִרְאֶה הַיִּשְׂרָאֵל לְחַזֵּר אַחַר אֵינוֹ יְהוּדִי אַחֵר שֶׁיַּצְמִידֶנּוּ אֶצְלוֹ עַל אַחֲרָיוּתוֹ, וְאַף אִינוֹ שָׁוֶה רַק שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁהֶעֱמִידוֹ אֶצְלוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן ת״מ סְעִיף קָטָן ב׳ בְּשֵׁם הַשְּׁאֵלַת אֲרִיֵה (סי׳ פה) בְּקִבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת שֶׁל חָמֵץ אֵינוֹ יְהוּדִי, וְהִפְקִידוֹ אֶצֶל אֵינוֹ יְהוּדִי אַחֵר, אַף שֶׁהַשָּׁנִי לֹא קִבֵּל עָלָיו אַחֲרָיוּת שֶׁרִי בְּהֶנָּאָה אַחַר הַפֶּסַח, עַיֵּן שָׁם.

וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת כָּתָר כְּהֻנָּה סִימָן ח׳ בְּאֶחָד שֶׁעָשָׂה מַצַּמֵּד עִם אָדוֹן אֶחָד לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ עֲבוּר חוֹב חֲמֵשׁ חֲבִיתִין יַיִן שָׁרָף, וְעָשׂוּ קָאנְטְרָאקְ״ט שֶׁהָאָדוֹן יַצְמִיד הַיַּיִן שָׁרָף לְעִיר שֶׁהַיִּשְׂרָאֵל דָּר שָׁם וְאַחַר הַמְּדִידָה יַחְשֹׁב (כ״כ) [כְּךָ וְכָךְ] בְּצַד כָּל מְדָה, וְחָתְמוּ שְׁנֵיהֶם עַל זֶה, וּכְגַמַר הַמַּקָּח צִוָּה הָאָדוֹן לְהַיִּשְׂרָאֵל לַחְתֹּם הַחֲבִיתִין בְּחוֹתָמוֹ וְנִשְׁאֲרוּ כָּךְ עַד אַחַר הַפֶּסַח וְהַיִּשְׂרָאֵל שָׁכַח לִמְכֹּר, וְהֶעֱלָה לְהַתִּיר עַל פִּי מַה שֶּׁכָּתַב (המ״ר) [הַמַּשְׂאַת בִּנְיָמִין] סִימָן ל״ה דְּאֵין לְהַרְמְכָ״ם (מכירה פ״ו ה״ד) דִּבְמְלוֹגָה קָנָה, דַּוְקָא בְּיִשְׂרָאֵל מִישְׂרָאֵל. וְאַף שֶׁהָיָה בְּחַתִּימַת הַיִּשְׂרָאֵל עַל חֲבִיתִין דִּלְכְאוֹרָה לֹא גָּרַע מִרְשׁוּם, (אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּאֵין זֶה דּוֹמֶה לְרִשּׁוּם שְׁנּוֹתְנִין לְקִנּוֹת עַל יָדוֹ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן זֶה אֵינוֹ נַעֲשֶׂה לְקִנְיָן רַק מַחֲשֶׁשׁ אַחְלוּפֵי) יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵינוֹ רַק דְּרַבָּנָן, וּבְהָא לֹא קָנְיָס רַבִּי שִׁמְעוֹן (כט.), וְאַף לְהָרַ״ן ז״ל (ז: ד״ה גמ׳), יֵשׁ לוֹמַר דְּדַוְקָא אִם הַחֹתֶם שָׁלּוֹ אֶלָּא שֶׁלֹּא עָבַר בְּכָל יְרֵאָה מִדְּאוֹרַיְיתָא סְבִירָא לֵיהּ דְּקָנְיָס, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הֵיכָא שֶׁאֵין הַחֹתֶם שָׁלּוֹ מִדְּאוֹרַיְיתָא. וְגַם לֹא אָזְלִינַן בְּהָא בָּתַר דִּינֵיהֶם, וְאַף

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אִם הוּא דָּר בְּבֵיתוֹ אוֹ לֹא, (מז) אֶלָּא עִקַּר הַקְּפִידָא שֶׁיּוֹצִיא וּכְדִלְעֵיל סִימָן ת״מ (ס״ב), כָּתַב בְּחֹק יַעֲקֹב (ס״ק יד) דְּגַם בְּכָאן הָעַכּוּ״ם הֶחָמֵץ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל, אֲבָל עַכּוּ״ם גּוּפָא אֲפִלּוּ הוּא הַדִּין כֵּן, וְלֹא הִצְרִיכוּ הָכָא לְהוֹצִיא מֵרְשׁוּתוֹ אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיִּקָּנֶה מִשָּׁרַת לְיִשְׂרָאֵל וְדָר בְּבֵיתוֹ, לֵית לָן בְּהּ (אִם לֹא שֶׁהוּא (יז) קְנוּי לוֹ לְצָמִיתוּת דְּאָז יָדוֹ כְּיַד רַבּוֹ וְלֹא מְהֵנֵי שֶׁיִּמְכֹּר לוֹ, דְּלֹא יָצָא הַדָּבָר מֵרְשׁוּתוֹ בָּזֶה). וּמַה שֶּׁהִצְרִיכוּ הָכָא לְהוֹצִיא הֶחָמֵץ מֵרְשׁוּתוֹ אַף עַל פִּי שֶׁמְּכָרוֹ כְּבָר וְהוּא אֶצְלוֹ פִּקָּדוֹן בְּעָלְמָא וּכְלֹא אַחֲרָיוּת, וּבְעָלְמָא לֹא מַצְרִכִינַן בְּכַהֲאי גַּוְנָא אֶלָּא מְחִצָּה בְּעָלְמָא הֶחָמֵץ יוֹדֵעַ הָעַכּוּ״ם שֶׁהוּא שֶׁל יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִגַּע בּוֹ, אַף עַל פִּי

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(מז) בַּ״ח (ס״ב) עוֹלַת שַׁבָּת (סק״ב) טַ״ז (סק״ד) פְּרִי חָדָשׁ וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יז) חק יַעֲקֹב (ס״ק יד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (יח) עוֹלַת שַׁבָּת (שם) וּפְרִי חָדָשׁ וּמַשָּׂה יְהוּדָה (סק״ה) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וכן כתב בשו״ע הרב (ס״ז) שמעיקר הדין מותר, אמנם כתב שמ״מ טוב אם אפשר שיוציא הנכרי את החמץ מרשות הישראל.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תמח

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

להַמַּשְׁאֵת בִּנְיָמִין (סי׳ צז) לא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא, וְגַם (הַשַּׁעַר אַרְיֵה) [הַשַּׁעַר אֶפְרַיִם] סִימָן ע״ט כָּתַב דְּלֹא אָזְלִינַן בְּהָא בְּתַר דִּינֵיהֶם. וְגַם יֵשׁ לוֹמַר דִּילְמָא הֲלָכָה כְּמַאן דְּאָמַר דְּבָעֵי מְשִׁיכָה, וְחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח דְּרַבָּנָן יֵשׁ לְהַקֵּל, וְגַם דְּמִסְתָּמָא הָיָה מְבֻטָּל. וְאַף לְהַמַּשְׁאֵת בִּנְיָמִין (סי׳ נח) דְּבְטוּל לֹא מְהָנֵי, הֵינוּ כְּשֶׁהוּא בְּבֵיתוֹ, אֲבָל כָּאן שֶׁהוּא בְּבֵית הָאָרוֹן מְהָנֵי, מִכָּל שׁוּם בְּזֶה שַׁיָּשׁ לוֹמַר דַּחֲשַׁשׁ הַעֲרָמָה הֵינוּ שֶׁיִּרְדוּ לְבַעֵר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בָּזֶה שֶׁהַיַּיִן שָׁרָף וְחוֹתֵם מִפְּנֵי כְּפָּה פַּרְסָאוֹת כו׳ (וּלְפִי עֲנִיּוּת דַּעְתִּי אֵין מַחֲזִיק לְהַעֲמִידוֹ לְיַד הַיְּשְׂרָאֵל, וְנִמְצָא שֶׁהַיַּיִן בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, וְזֶה בְּעִיּוּרוֹ). וְגַם כֵּיוָן שֶׁהַיַּיִן מַחֲזִיק לְהַעֲמִיד לְיַד הַיְּשְׂרָאֵל, נִמְצָא שֶׁהַיַּיִן בְּאַחֲרָיוּת שֶׁל הָאָרוֹן, וְיֵשׁ לְצָרֵף דַּעַת הַמַּקִּילִין בְּכָהֲאי גַּוְנָא כְּשֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, וּבְצֵרוּף הַתֵּי בַּעַל שו״ת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ (ח״א או״ח סי׳ ח, יג, שו״ת בית אפרים או״ח סי׳ מח) דַּיֵּין שָׁרָף חָמֵץ דְּרַבָּנָן, וְלָכֵן יֵשׁ לְהַתִּיר מִיֹּרֵי מוֹרֵנוּ הָגָאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב סְעָנְגֶר זַ״ל (שם סי׳ טו) לְסָמֹךְ עַל תְּשׁוּבַת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ (ח״א או״ח סי׳ יג) שֶׁמַּתִּיר בַּהֲנָאָה עַל יְדֵי שֶׁיְּעָרֵב בְּרֹב, וּבַעַל הַמַּחֲבַר הִסְכִּים עִמּוֹ בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שָׁם (תפארת צבי) בְּסִימָן י״ז בְּאֶחָד שֶׁהִנִּיחַ יַיִן שָׁרָף בְּבֵית חֲבֵרוֹ וְלֹא מָכְרוּ גַּם כֵּן, רַק שֶׁמִּכָּל מָקוֹם הָיָה הַיַּיִן שָׁרָף מָנַח בְּחֶדֶר שֶׁנִּמְכַּר לְנָכְרִי, וּבַעַל הַיַּיִן שָׁרָף אוֹמֵר שֶׁבִּשֵּׁל בְּעֶרֶב פֶּסַח כְּדִינוֹ, יֵשׁ לְצַדֵּד לְהַתִּיר עַל יְדֵי שֶׁיְּעָרֵב בְּרֹב, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בְּשוּ״ת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ (שם), בְּצֵרוּף שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר כֵּיוָן שֶׁהוּא יַיִן שָׁרָף שֶׁאֵינוֹ מְזֻקָּק וְיֵשׁ בּוֹ תַּעֲרֹבֶת מַיִם הֲוֵי לֵיהּ כְּמוֹסִיף, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּכַאן הי״ב סְעִיף קָטָן ד״ה ד״ת), וְלָכֵן בְּהָכְפֵּסָד יֵשׁ לְהָקֵל, עַד כָּאן דִּבְרֵי. וְכָתַב עוֹד בְּעִנְיַן מוּמָר שֶׁהָיָה מְמֻנֶּה עַל אוּרְאנְדָ״א שֶׁלּוֹ יְהוּדִי וְעָבַר וּמָכַר הַפֶּסַח לְנָכְרִי שֶׁהָיָה הַיַּיִן שָׁרוּי בְּתוֹכוֹ, וְכָתַב דִּלְכְאוֹרָה אֵין לִסְמֹךְ עַל מְכִירַת הַנָּאֲמָן, דְּאַף לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב אֲדוֹנִי אָבִי זְקֵנִי בִּבְכוּרוֹת שׁוּר (פסחים כא.) דִּמְכִירַת חָמֵץ לֹא מִקְרֵי מְכִירָה דְּמִסְתָּמָא גָּמַר בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא יַעֲבֹר בְּבַל יֵרָאֶה, מִכָּל מָקוֹם בָּזֶה בַּעַל הַחָמֵץ פָּשִׁיטָא דְּאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְבַל יֵרָאֶה, וְהַנָּאֲמָן אַף שֶׁהוּא בְּאוּרְאנְדָ״א אֵינוֹ עֹבֵר עָלָיו כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ. וּמִכָּל מָקוֹם מִפֵּיק שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר כֵּיוָן שֶׁהָיָה מֻמְנֶה עָלָיו לִמְכֹּר בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יְהֵיֶה נָאֱסָר הֶחָמֵץ לְמָכְרוֹ לְיִשְׂרָאֵל אֲחַר הַפֶּסַח, וְאִם כֵּן אֵיפָא אוּמְדָנָא דְּבִרְשׁוּת קָעֲבִיד לְמִכַּר, וְגַם לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַשּׁוּלְחָן עָרוּךְ שֶׁהָרוֹצֶה לִמְכֹּר הַכֹּל כו׳, וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ שֶׁהָרוֹצֶה יַחְשֹׁב עַל הַקּוֹנֶה, שֶׁאִם יֵחָשֵׁב עַל הַמּוֹכֵר אִפְלְאִי מִלְּתָא לְמַפְרַע שֶׁלֹּא הָיָה מְכִירָה, וּבַעַל נֶפֶשׁ יַחְשׁ לְעַצְמוֹ, עַד כָּאן דִּבְרֵיהֶם.

וְכָתַב בְּשוּ״ת אַרְבָּעָה טוּרִים אֶבֶן [סי׳ כ] (ס׳) [וְשׁוּבָה] מַהֲגָאוֹן מוֹרֵנוּ מֹשֶׁה זַ״ל, בְּאֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ מֵאל״ן וְשָׁכַח לִמְכֹּר, וְצִדֵּד לְהַתִּיר מֵחֲמַת שֶׁהָיָה חַיָּב מְעוֹת לְאֶדוֹן אֶחָד תַּקִּיף וְאֵין לוֹ לְשַׁלֵּם לֹא מְעוֹת וְלֹא קַרְקַע רַק זֶה הַמֵּאל״ן, וְתָמִיד עֵינֵי הַשּׂר עַל זֶה הַמֵּאל״ן, וְהָוֵי לֵיהּ כְּאָפּוֹתֵיקִי, וְאַף דְּחָמֵץ מַפְקִיעַ מִידֵי שְׁעִבּוּד, יֵשׁ לוֹמַר (דְּרָבָה) [דְּרָבָא] לְטַעֲמֵיהּ דְּסָבִירָא לֵיהּ שְׁעִבּוּדָא לָאו דְּאוֹרַיְיתָא כו׳, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה שֶׁלֹּא אָמַר לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה, רַק כָּתַב לְצַעְמוֹ לְחַפֵּשׂ אִיזֶה זְכוּת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מוֹעִיל כְּשֶׁיִּהְיֶה צָרִיךְ מִמֶּנּוּ כו׳, וְגַם כָּתַב לְצַעְמוֹ אֲבָל כָּאן שֶׁאֵמַר שְׁעִבּוּדֵי יְבָבָה הוּא מִזֶּה, מִכָּל מָקוֹם קָיְמָא לַן בְּעַל חוֹב מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא גּוֹבֶה. וּמַה שֶּׁעֵינָיו הָאֵדוֹן עָלָיו אֵין זֶה מְצִיל, שֶׁהֲרֵי הִרְשׁוּת בְּיָדוֹ לְמָכְרוֹ לְכָל אָדָם שֶׁיִּרְצֶה וְלִפְרֹעַ מֵעוֹת. וְסוֹלְקוֹ לְאֶדוֹן בְּזוּזֵי, וְאִטּוּ חָמֵץ שֶׁהוּא עוֹמֵד לִמְכֹּר לְאַחַר אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו, פְּשִׁיטָא דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא מָכְרוֹ אוֹ שֶׁלֹּא גְּבָאוֹ זֶה בְּחוֹבוֹ שֶׁעוֹבֵר עָלָיו, וְאַף שֶׁאֵין לוֹ לְשַׁלֵּם לְבַעַל חוֹב, כַּדְּמוּכָח בְּלֶהָ סוֹגְיָא דְּפִסְחִים (לא:), וּבְאָמֶת גַּם הָאִפּוֹתֵיקִי לֹא מְהָנֵי, רַק מִשְּׁכָּשַׁךְ בְּעֵינָן, וּמַה שֶּׁכָּתַב דְּדָבָה לְטַעֲמֵיהּ כו׳, דְּבָרִים תְּמוּהִים הֵם, וְקָצָרְתִּי. וְכָתַב בְּקִנְיַן מְיֹרָשׁוֹת חֶלֶק ב׳ סִימָן מ״ג בְּמִי שֶׁהָיָה לוֹ מָקוֹם עִם אֵינוֹ יְהוּדִי לְשׁוֹלֵחַ לְאֵינוֹ יְהוּדִי בְּכָל פַּעַם יַיִן שָׁרָף הַמְּדָה כְּדֵךְ וְכָדְ, וְשָׁלַח לוֹ עֶרֶב פֶּסַח גַּם כֵּן, וְהוּא מֵהֲלָךְ יוֹם אֶחָד עַל יְדֵי עֲגָלוֹן אֵינוֹ יְהוּדִי, נִמְצָא שֶׁהַגִּיעַ לְלוֹקֵחַ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא אָסוּר בַּהֲנָאָה. וְכָתַב שָׁם צַד הַתֵּר, לְפִי שֶׁדַּרְכּוֹ אֵינוֹ יְהוּדִי עֲגָלוֹן מוּשָׂךְ לְבֵיתוֹ

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תמח

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִמַּחֲזִיק אַחַר כְּשֶׁיִּמְכּוּ שֶׁלּוֹ יִמְכּוּ גַּם שֶׁל אֲבִיו וְהַמַּחֲזִיק הַהוּא שָׁכַח, וְנוֹדַע בְּפֶסַח, וְזֶה אִישׁ יָשָׁר וְרוֹצֶה לְשַׁלֵּם, וְלֹא הִנִּיחוּהוּ שֶׁבַּיָּמִים הָאֵלּוּ שֶׁאֵין מַנִּיחִין אוֹתוֹ לְשַׁלֵּם אֶלָּא לְאַחַר הַפֶּסַח, וְהָבִיא

(יג) וַיַּחֲזֹר (ט) [ט] וַיִּתְּנֵנוּ לוֹ, מֻתָּר. (יד) * וּבִלְבַד שֶׁיִּתְּנֵנוּ לוֹ (טו) מַתָּנָה (י) גְּמוּרָה (טז) בְּלִי שׁוּם תְּנַאי,

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

סְבוּר שֶׁרַשַּׁאי לִמְכֹּר כָּל הַיּוֹם, וְשָׁלַח אַחַר אֵינוֹ יְהוּדִי אַחֵר, וְשׁוּב נִתְרַצֶּה לוֹ שֶׁאֵין מוֹעִיל מְכִירָה אַחַר חֲצוֹת, וְלֹא מָכַר, וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח וְהוּא הֶפְסֵד גָּדוֹל, וְגַם הוּא בַּעַל חוֹב לְהַשָּׂר וְיִצְטָרֵךְ לַעֲקֹר מִן הַגְּלִיל. וְכָתַב דְּמֻתָּר בְּהַנָּאָה בְּאֹפֶן שֶׁיִּמְכֹּר לִבְנֵי בְּפָרִים הַקְּרוֹבִים אֵלָיו לְכָל אֶחָד מִצַּד, וְיִזָּהֵרִים שֶׁלֹּא יִמְכְּרוּ לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵן מֻהַמַּאלְ"ן שֶׁעֲשָׂה יֵין שָׂרָף וְיִמְכֹּר בְּאֹפֶן זֶה, עַיֵּן שָׁם:

[ט] וַיִּתְּנֵנוּ לוֹ. עַיֵּן בְּאֵר הַיֵּטֵב מַה שֶּׁהֶבִיא בָּשֵׂם שו"ת בְּנֵי יַעֲקֹב. וְעַיֵּן בְּשו"ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן הַלּוֹקֵחַ יוּכַל לְהַחֲזִיק בּוֹ אַף בְּלִי מַפְתֵּחַ. חק יַעֲקֹב (ס"ק יד)]. גַּם יְהֵא שׁוּם חוֹתָם עַל הַחָמֵץ כְּדֵי שֶׁלֹּא יוּכַל הָאֵינוֹ יְהוּדִי לְכַנֵּס שָׁם, וַאֲפִלּוּ בְּדַעֲבַד יֵשׁ לֶאֱסֹר, דְּאֵין זוֹ מְכִירָה רַק הַצָּרְמָה בְּעָלְמָא. וְכָתַב הַחק יַעֲקֹב (שם), נִרְאֶה לִי דְּוַקָא אִם עָשָׂה חוֹתָם קֹדֶם הַמְּכִירָה אוֹ בְּשָׁעַת הַמְּכִירָה, דְּנִמְצָא דְּאֵין כָּאן מְכִירָה כְּלָל, אֲבָל אִם מָכַר מִתְּחִלָּה מְכִירָה גְּמוּרָה, וְאַחַר זְמַן מָה נוֹתֵן בּוֹ הַיִּשְׂרָאֵל מִסְבָּרְתּוֹ אוֹ חוֹתָמוֹ, אַף דִּלְכַתְּחִלָּה אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ הַצָּרְמָה וְרָאוּי לִגְעֹר בָּהֶעוֹשִׂים כֵּן, מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אֵין לֶאֱסֹר הֶחָמֵץ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שו"ת מַשְׁאַת בִּנְיָמִין בְּסִימָן נ"ט דִּבְדִיעֲבַד קָנָה בְּכָסֶף לְחוּד. וְאִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי שָׁלַח שְׁלוּחוֹ וּמָשַׁךְ, קָנָי גַּם כֵּן, עַיֵּן שָׁם (ס"ר צז). וְאֵין לְהָקֵל בָּזֶה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד), עַיֵּן שָׁם. כָּתַב שלמ"ה (מס' פסחים, נר מצוה אות יב) בְּמָקוֹם שֶׁיִּרְדַּע בְּבָרוּר שֶׁמְּנַהֵג הַסּוֹחֲרִים לִקְנוֹת מִשַּׁלְטָלִין בִּמְסִירַת הַמַּפְתֵּחַ, אוֹ שֶׁנָּתַן כִּפּוֹ לְחַבְרוֹ, אֵז פָּשׁוּט קוֹנֶה גַּם כֵּן כָּאן, וְאֵז אֵינוֹ צָרִיךְ לִמְכֹּר הַחָמֵץ, וְלֹא כְּהַהֵמוֹן עַם שֶׁאוֹמְרִים הֲרֵינִי מוֹכֵר לְךָ הַמַּפְתֵּחַ, דְּזֶה אֵינוֹ כְּלוּם, וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אָסוּר הֶחָמֵץ, שֶׁהֲרֵי לֹא מְכָרוֹ כְּלָל. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ט) וַיִּתְּנֵנוּ לוֹ. וְאִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי שָׁלַח לְהַחֲזִיר לוֹ הֶחָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח, אָסוּר לְהַבְעִיר אוֹתוֹ בְּדִינֵיהֶם. אֲבָל אָסוּר לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל אַחַר, אַחַר הַפֶּסַח, וְאִם לָקַח צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִמְכֹּר לִבְעָלִים רִאשׁוֹנִים. מִשְׁאַת בִּנְיָמִין סִימָן מ"ג, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגה"ט). רְאוּבֵן וְאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁהָיוּ שֻׁתָּפִים, וּמָכְרוּ שְׁנֵיהֶם גַּם יַחַד חָמֵץ שֶׁנִּמְצָא עֲלֵיהֶם פֶּסַח וְקִבְּלוּ הַמָּעוֹת, אֲבָל עֲדַיִן לֹא מָשַׁךְ שִׁמְעוֹן קֹדֶם פֶּסַח וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, חַיָּב שִׁמְעוֹן לְבַעֲרוֹ. בְּנֵי יַעֲקֹב (שו"ת) סִימָן (ג') [ב']. וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת נַחֲלַת שִׁבְעָה סִימָן ל"ג וּבַחק יַעֲקֹב סָעִיף קָטָן י"ד וּבְפָרֵי חָדָשׁ: (י) גְּמוּרָה. וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי שְׁלוּחוֹ אוֹ אִשְׁתּוֹ

בְּאֵר הֵיטֵב

אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁשָּׁרוּי בָּחָצֵר, אֲפִלּוּ מִשְׂרַת שָׁלוֹ. ט"ז (סק"ד). וְהֵיכִי דְּשָׁאֵין עֶבֶד כְּנַעֲנִי שָׁלוֹ. חק יַעֲקֹב (ס"ק יג). וְכֵן כָּתַב בְּשו"ת שַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן ג' שָׁאֵין לִמְכֹּר חָמֵץ לְשִׁפְחָה הַקְּנוּיָה לְיִשְׂרָאֵל. וְכָתַב הַפ"ח (ס"ב) בְּמָקוֹם טִירְחָא יֵשׁ לְהַהִיר לִמְכֹּר לְאֵינוֹ יְהוּדִי כָּל חָמֵץ שֶׁבַּחָצֵר, גַּם הַחָדָר עַצְמוֹ [עַיֵּן חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן (קצ"ו ור"ו) [קצ"ד ור"ז]], וְצָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לוֹ אַף שֶׁלֹּא כָּתַבְתִּי לְךָ שָׁטָר עַל מְכִירָה זוֹ, אֲנִי מַקְנֶה לְךָ בְּכָסֶף לְחוּד. וְצָרִיךְ לִמְסֹר לוֹ הַמַּפְתֵּחַ, [וְנִזָּה בְּדִיעֲבַד אֵין לֶאֱסֹר, כֵּיוָן דִּבְדִיעֲבַד יֵשׁ לֶאֱסֹר, דְּאֵין זוֹ מְכִירָה רַק הַצָּרְמָה בְּעָלְמָא. וְכָתַב הַחק יַעֲקֹב (שם), נִרְאֶה לִי דְּוַקָא אִם עָשָׂה חוֹתָם קֹדֶם הַמְּכִירָה אוֹ בְּשָׁעַת הַמְּכִירָה, דְּנִמְצָא דְּאֵין כָּאן מְכִירָה כְּלָל, אֲבָל אִם מָכַר מִתְּחִלָּה מְכִירָה גְּמוּרָה, וְאַחַר זְמַן מָה נוֹתֵן בּוֹ הַיִּשְׂרָאֵל מִסְבָּרְתּוֹ אוֹ חוֹתָמוֹ, אַף דִּלְכַתְּחִלָּה אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן מִשּׁוּם חֲשַׁשׁ הַצָּרְמָה וְרָאוּי לִגְעֹר בָּהֶעוֹשִׂים כֵּן, מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד אֵין לֶאֱסֹר הֶחָמֵץ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן שו"ת מַשְׁאַת בִּנְיָמִין בְּסִימָן נ"ט דִּבְדִיעֲבַד קָנָה בְּכָסֶף לְחוּד. וְאִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי שָׁלַח שְׁלוּחוֹ וּמָשַׁךְ, קָנָי גַּם כֵּן, עַיֵּן שָׁם (ס"ר צז). וְאֵין לְהָקֵל בָּזֶה. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד), עַיֵּן שָׁם. כָּתַב שלמ"ה (מס' פסחים, נר מצוה אות יב) בְּמָקוֹם שֶׁיִּרְדַּע בְּבָרוּר שֶׁמְּנַהֵג הַסּוֹחֲרִים לִקְנוֹת מִשַּׁלְטָלִין בִּמְסִירַת הַמַּפְתֵּחַ, אוֹ שֶׁנָּתַן כִּפּוֹ לְחַבְרוֹ, אֵז פָּשׁוּט קוֹנֶה גַּם כֵּן כָּאן, וְאֵז אֵינוֹ צָרִיךְ לִמְכֹּר הַחָמֵץ, וְלֹא כְּהַהֵמוֹן עַם שֶׁאוֹמְרִים הֲרֵינִי מוֹכֵר לְךָ הַמַּפְתֵּחַ, דְּזֶה אֵינוֹ כְּלוּם, וַאֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אָסוּר הֶחָמֵץ, שֶׁהֲרֵי לֹא מְכָרוֹ כְּלָל. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם): (ט) וַיִּתְּנֵנוּ לוֹ. וְאִם הָאֵינוֹ יְהוּדִי שָׁלַח לְהַחֲזִיר לוֹ הֶחָמֵץ אַחַר הַפֶּסַח, אָסוּר לְהַבְעִיר אוֹתוֹ בְּדִינֵיהֶם. אֲבָל אָסוּר לִקְנוֹת מִמֶּנּוּ יִשְׂרָאֵל אַחַר, אַחַר הַפֶּסַח, וְאִם לָקַח צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִמְכֹּר לִבְעָלִים רִאשׁוֹנִים. מִשְׁאַת בִּנְיָמִין סִימָן מ"ג, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (שם). וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן (הגה"ט). רְאוּבֵן וְאֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁהָיוּ שֻׁתָּפִים, וּמָכְרוּ שְׁנֵיהֶם גַּם יַחַד חָמֵץ שֶׁנִּמְצָא עֲלֵיהֶם פֶּסַח וְקִבְּלוּ הַמָּעוֹת, אֲבָל עֲדַיִן לֹא מָשַׁךְ שִׁמְעוֹן קֹדֶם פֶּסַח וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, חַיָּב שִׁמְעוֹן לְבַעֲרוֹ. בְּנֵי יַעֲקֹב (שו"ת) סִימָן (ג') [ב']. וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת נַחֲלַת שִׁבְעָה סִימָן ל"ג וּבַחק יַעֲקֹב סָעִיף קָטָן י"ד וּבְפָרֵי חָדָשׁ: (י) גְּמוּרָה. וַאֲפִלּוּ עַל יְדֵי שְׁלוּחוֹ אוֹ אִשְׁתּוֹ

בְּאוּר הֲלָכָה

הַפְסֵד הָעכו"ם הַרְבֵּה מִיַּיִן שָׁרָף, אִם יָקַח הָעכו"ם אוֹהֲבוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הַמַּפְתֵּחַ מִיַּד הָעכו"ם לַיְלָה חֶשְׁבּוֹנִי, וְאַפְשָׁר דְּרַשַּׁאי הַיִּשְׂרָאֵל לְקַבֵּל לִפְנֵי הַשַּׁר שֶׁיִּקַּח הַמַּפְתֵּחַ מִיַּד הָעכו"ם שֶׁלֹּא יַפְסִיד לְגַמְרֵי כִּי הוּא עָנִי [וְכֵן בְּחַיֵּי אָדָם כְּלָל קכ"ד דִּין ב' מִצַּדַד לְהָקֵל בָּזֶה], אֲבָל אִם יִקַּח הַיִּשְׂרָאֵל בְּעַצְמוֹ הַמַּפְתֵּחַ מִיַּד הָעכו"ם, יֵשׁ לוֹמַר דְּמַעֲתָּה יִהְיֶה הָאַחֲרָיוּת עַל הַיִּשְׂרָאֵל, וְאָסוּר לְאַחַר הַפֶּסַח, וְצָרִיךְ עַיִן, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן בְּשֻׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁל הַגְּרַ"ז (ס"ד) שֶׁגַּם הוּא מַחְמִיר בְּאֹפֶן זֶה:

*** וּבִלְבַד שֶׁיִּתְּנֵנוּ לוֹ. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יד) [א]דְּאֵין שְׁלִיחוּת לְעכו"ם, אֲפִלּוּ עכו"ם הַנּוֹהֵג מִנְהָג אֲבוֹתָיו לְשָׁלְחוֹ (ס"ק ד) וְכֵן מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק ה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק ו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק ז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק ח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק ט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק י) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק יא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק יב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק יג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק יד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק טו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק טז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק יז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק יח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק יט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק כ) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק כא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק כב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק כג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק כד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק כה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק כו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק כז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק כח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק כט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק ל) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק לא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק לב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק לג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק לד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק לה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק לו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק לז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק לח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק לט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק מ) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק מא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק מב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק מג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק מד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק מה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק מו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק מז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק מח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק מט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק נ) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק נא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק נב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק נג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק נד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק נה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק נו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק נז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק נח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק נט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק ס) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק סא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק סב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק סג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק סד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק סה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק סו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק סז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק סח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק סט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק ע) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק עא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק עב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק עג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק עד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק עה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק עו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק עז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק עח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק עט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק פ) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק פא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק פב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק פג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק פד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק פה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק פו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק פז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק פח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק פט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק צ) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק צא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק צב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק צג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק צד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק צה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק צו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק צז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק צח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק צט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק ק) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קי) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קיא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קיב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קיג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קיד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קטו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קטז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קיז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קיח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קיט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קכ) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קכא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קכב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קכג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קכד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קכה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קכו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קכז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קכח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קכט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קל) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קלא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קלב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קלג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קלד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קלה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קלו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קלז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קלח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קלט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קמ) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קמא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קמב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קמג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קמד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קמה) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קמו) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קמז) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קמח) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קמט) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קנ) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קנא) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קנב) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קנג) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּוֹי (ס"ק קנד) וְכֵן בְּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ חֶשְׁבּוֹן עִם הַגּ

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תמח

(יז) **אוֹ שֶׁיִּמְכְּרֶנּוּ לוֹ** (יא) [יא] (יח) * **מְכִירָה גְּמוּרָה** (יט) * **בְּדָבָר מוּעָט,**

בֵּאֵר הֵיטֵב

יָכוֹל לְהַקְנוֹת הֶחָמֵץ, וְלֹא אָמְרִינַן אִשָּׁה לֹא יָדְעָה לְאַקְנוּיֵי בְּדָבָר שֶׁיַּחֲזֹר לָהּ אַחַר כָּךְ. חֹק יַעֲקֹב (ס״ק טו). אֶחָד שֶׁהָיָה לוֹ חָמֵץ וְרָצָה לִמְכֹּר לְאֵינוֹ יְהוּדִי כַּדִּין, וְהִתְחַכֵּם שֶׁלֹּא אָמַר לָאֵינוֹ יְהוּדִי כְּלוּם מֵחָמֵץ שֶׁלּוֹ, רַק הִנִּיחוֹ בְּחֶדֶר שֶׁל חֲבֵרוֹ, שֶׁיָּדַע שֶׁיִּמְכֹּר חֲבֵרוֹ הַחֶדֶר הַהוּא עִם חֲמֵצוֹ שֶׁבְּתוֹכוֹ לְאֵינוֹ יְהוּדִי, וּמָסַר לוֹ הַמַּפְתֵּחַ, וְכֵן נַעֲשָׂה שֶׁמָּכַר יִשְׂרָאֵל חֲבֵרוֹ הַחֶדֶר הַהוּא לְאֵינוֹ יְהוּדִי, וְנִמְכַּר הֶחָמֵץ שֶׁהִנִּיחַ בְּתוֹכוֹ בִּכְלַל חָמֵץ שֶׁבַּחֶדֶר הַהוּא, רַק שֶׁלֹּא יָדַע בּוֹ לֹא יִשְׂרָאֵל הַמּוֹכֵר וְלֹא הָאֵינוֹ יְהוּדִי הַקּוֹנֶה, פָּסַק בִּתְשׁוּבַת חִנּוּךְ בֵּית יְהוּדָה סִימָן י״ג דְּאָסוּר הֶחָמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל הָאַחַר, יְעַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מ״א בְּקָנָה חָמֵץ מֵאֵינוֹ יְהוּדִי אַחַר חֲצוֹת, וְחָזַר וּמָכַר גַּם כֵּן אַחַר חֲצוֹת, וְהֵבֵאתִי שָׁם לְבַסּוֹף מִשּׁוּ״ת בְּנֵי יַעֲקֹב אֵלּוּ, וְשָׁם כָּתַבְתִּי בְּשֵׁם הֶחָכָם מֵהַר״י בֶּן פּוּרְנָא (נדפס בבני יעקב שם) שֶׁכָּתַב עוֹד טַעֲמָא, לְפִי שֶׁבְּדִינָא דְּמַלְכוּתָא יָכוֹל לְכֻפּוֹ לְקַבֵּל הֶחָמֵץ, כְּדִידֵיהּ דָּמֵי, וְעַיֵּן שָׁם: [יא] **מְכִירָה.** עַיֵּן בֵּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב דּוֹדִי מוֹרִי וְרַבִּי הַגָּאוֹן מוֹרֵנוּ הָרַב סָעֶנְדֶר זַ״ל בִּתְשׁוּבָה כְּתַב יָד (שו״ת הרא״ם סי׳ יא) בְּעִנְיָן שֶׁהַרְבֵּה אֲנָשִׁים לָקְחוּ אַחַר הַפֶּסַח מִמּוּמָר אֶחָד מַחֲזִיק

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(יז) **אוֹ שֶׁיִּמְכְּרֶנּוּ לוֹ.** וּבְאֵיזֶה קִנְיָנִים קוֹנֶה הָעַכּוּ״ם, יֵשׁ בָּזֶה דֵּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים: יֵשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר דְּקִנְיָנוֹ שֶׁל עַכּוּ״ם הוּא (לו) בְּכֶסֶף דַּוְקָא, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין הָעַכּוּ״ם קוֹנֶה (לז) אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה לִרְשׁוּתוֹ (לח) אוֹ בְּהַגְבָּהָה דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְהַגְבִּיהַּ. וְיֵשׁ שֶׁכָּתְבוּ עוֹד דְּגַם שְׁאָרֵי קִנְיָנִים נוֹהֲגִין בְּעַכּוּ״ם, כְּגוֹן (לט) קְנִיַּת מִטַּלְטְלִין אַגַּב קַרְקַע, (מ) א]וְקִנְיַן חָצֵר, וְקִנְיַן חֲלִיפִין (מא) דְּהַיְנוּ קִנְיַן סוּדָר [אֶלָּא דְּצָרִיךְ לִזָּהֵר בָּזֶה שֶׁיְּהֵא הַסּוּדָר שֶׁל עַכּוּ״ם, וְלֹא סַגִּי שֶׁעֵדֵי הַקִּנְיָן יִתְּנוּ סוּדָרָם כְּמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, דְּזֶה אֵינוֹ אֶלָּא מִטַּעַם זְכִיָּה שֶׁמְּזַכִּין לְהַמַּקְנֶה, וְגַבֵּי עַכּוּ״ם אֵין דִּין זְכִיָּה]. וְיֵשׁ מְפַקְפְּקִים (מב) בְּקִנְיָנִים אֵלּוּ וְאוֹמְרִים דְּלֹא מָצִינוּ קִנְיָנִים אֵלּוּ רַק בְּיִשְׂרָאֵל. וּלְעִנְיַן דִּינָא, לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי צָרִיךְ לְהַקְנוֹת בְּקִנְיָן גָּמוּר (מג) וּמֻסְכָּם לְכֻלֵּי עָלְמָא, דְּהַיְנוּ בְּכֶסֶף וּבִמְשִׁיכָה בְּיַחַד, מֵאַחַר שֶׁנּוֹגֵעַ בְּאִסּוּר דְּאוֹרַיְתָא דְּבַל יֵרָאֶה, וְעַל כָּל פָּנִים (מד) בִּמְשִׁיכָה בִּלְבַד, דְּיוֹצֵא בָּזֶה גַּם כֵּן עַל כָּל פָּנִים לְרֹב הַפּוֹסְקִים. אֲבָל בְּדִיעֲבַד, אַף אִם לֹא מָכַר אֶלָּא (מה) בְּכֶסֶף בִּלְבַד אוֹ שֶׁמָּכַר בְּאֶחָד (מו) מִשְּׁאָרֵי קִנְיָנִים שֶׁהִזְכַּרְנוּ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, (מז) מֻתָּר, דְּמֵאַחַר דְּחָמֵץ לְאַחַר הַפֶּסַח אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִקְּנָסָא דְּרַבָּנָן, וְעוֹד כֵּיוָן דְּחָמֵץ לְאַחַר זְמַן אַסּוּרוֹ בְּלָאו הָכִי אֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ אֶלָּא שֶׁעָשָׂה הַכָּתוּב כְּאִלּוּ הָיָה בִּרְשׁוּתוֹ לַעֲבֹר עָלָיו, בְּקִנְיָן כָּל דְּהוּ סַגִּי, דְּעַל כָּל פָּנִים מְגַלֵּי דַּעְתֵּיהּ דְּלֹא נִיחָא לֵיהּ וְאַפְּקֵיהּ מֵרְשׁוּתוֹ. וּבְמָקוֹם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַקְנוֹת בִּמְשִׁיכָה, כְּגוֹן שֶׁהֶחָמֵץ מְרֻבֶּה אוֹ שֶׁהוּא בַּדֶּרֶךְ, יְבֹאַר לְקַמֵּיהּ (ס״ק יט): (יח) **מְכִירָה גְּמוּרָה.** אִם יִשְׂרָאֵל מַנִּיחַ חֲמֵצוֹ בַּחֶדֶר שֶׁל חֲבֵרוֹ הַמּוֹכֵר אֶת חֲמֵצוֹ, צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לַיִּשְׂרָאֵל הַמּוֹכֵר וְיַעֲשֵׂהוּ שָׁלִיחַ לִמְכֹּר, וְאִם הִנִּיחַ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ, אָסוּר לְאַחַר הַפֶּסַח, מֵאַחַר דְּיִשְׂרָאֵל לֹא יָדַע לְאַקְנוּיֵי (מח) וְהַנָּכְרִי לֹא יָדַע לִקְנוֹתוֹ [אַחֲרוֹנִים]. עוֹד כָּתְבוּ, שֶׁמֻּתָּר לְאָדָם לוֹמַר לַנָּכְרִי ׳הֵא לְךָ חָמֵץ זֶה וְתִתֵּן לִי לְאַחַר פֶּסַח חָמֵץ אַחֵר׳: (יט) **בְּדָבָר מֻעָט.** וְאֵין לָחֹשׁ לְבִטּוּל מִקָּח, שֶׁהֲרֵי יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁשָּׁוֶה יוֹתֵר, וּמִתְרַצֶּה לְהַקְנוֹת לוֹ (מט) כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשָּׁאֵר בִּרְשׁוּתוֹ וִיהֵא אָסוּר בַּהֲנָאָה. וּטְפֵי עָדִיף לֵיהּ שֶׁמּוֹכְרוֹ לְמַכִּירָיו, דְּבָזֶה מִסְּתָמָא יַחֲזֹר הַנָּכְרִי וְיִתְּנֶנּוּ לוֹ לְאַחַר הַפֶּסַח. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה בדבר מועט) אֵיךְ מִנְהָגֵנוּ כְּהַיּוֹם. כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים, דְּאַף עַל גַּב דִּלְכַתְּחִלָּה יֵשׁ לִמְכֹּר בְּכֶסֶף וּבִמְשִׁיכָה, מִכָּל מָקוֹם אִם הֶחָמֵץ מְרֻבֶּה (נ) וְאִי אֶפְשָׁר לִמְשֹׁךְ הֶחָמֵץ כֻּלּוֹ, וְכֵן אִם אֵין הֶחָמֵץ כָּאן שֶׁיָּכוֹל הָעַכּוּ״ם לְמָשְׁכוֹ אֶלָּא הוּא בְּעִיר אַחֶרֶת אוֹ בַּדֶּרֶךְ, יֵשׁ לוֹ לְהַקְנוֹתוֹ

בֵּאוּר הֲלָכָה

הֶחָמֵץ בְּיַחַד עִם הַבַּיִת לָעַכּוּ״ם לֹא שַׁיְכָא זֶה, דַּהֲרֵי אִם אֵין שְׁלִיחוּת לְעַכּוּ״ם, אִם כֵּן גַּם הַבַּיִת אֵינוֹ קָנוּי לוֹ. וְדַע עוֹד דְּבַעַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם בְּהִלְכוֹת שְׁלוּחִין סִימָן ט״ו **חִדֵּשׁ עוֹד סְבָרָא, דְּהֵיכִי אָמְרִינַן אֵין שְׁלִיחוּת לְעַכּוּ״ם, דַּוְקָא הֵיכִי דְּהַקִּנְיָן הוּא עַל יְדֵי הַשָּׁלִיחַ, אֲבָל בְּכֶסֶף לֹא שַׁיְכָא זֶה, דְּהַיְנוּ הֵיכָא שֶׁהַקִּנְיָן הָיָה בְּכֶסֶף לֹא מַשְׁגְּחִינַן כְּלָל אַשָּׁלִיחַ,** דְּדַל שָׁלִיחַ מֵהָכָא הַכֶּסֶף בְּעַצְמוֹ קוֹנֶה הַדָּבָר וּבַעַל הַחֵפֶץ מַקְנֶה לְבַעַל הַכֶּסֶף בְּלִי אֶמְצָעוּת הַשָּׁלִיחַ, עַיֵּן שָׁם. וּלְפִי זֶה יִהְיֶה קֻלָּא גְדוֹלָה לְדִידָן דְּסָמְכִינַן בְּדִיעֲבַד אַדַּעַת אֵיזֶה פּוֹסְקִים דְּכֶסֶף קוֹנֶה, אִם כֵּן בָּזֶה אֶפְשָׁר לְהַקְנוֹת הֶחָמֵץ לְעַכּוּ״ם אַף עַל יְדֵי שְׁלוּחוֹ, אִם רַק שָׁלַח הָעַכּוּ״ם הַכֶּסֶף בְּעַד הֶחָמֵץ. אִיבְרָא דְּאֵין דִּבְרֵי מַחֲנֵה אֶפְרַיִם מֻסְכָּמִים, **וּמִתְּשׁוּבַת רִיבַ״ש** סִימָן ת״א **לֹא מַשְׁמַע כֵּן,** דְּכָתַב שָׁם בְּאֶחָד שֶׁקָּנָה חָמֵץ עֲבוּר עַכּוּ״ם בְּפֶסַח דְּעוֹבֵר עַל בַּל יֵרָאֶה וְחַיָּב מַלְקוּת, דְּכֵיוָן דְּאֵין שְׁלִיחוּת לְעַכּוּ״ם הֲרֵי הוּא כְּמוֹ שֶׁקּוֹנֶה בְּעַד עַצְמוֹ, עַיֵּן שָׁם דְּמַיְרֵי שֶׁשִּׁלֵּם הַמָּעוֹת בְּעַד הֶחָמֵץ, וּמוּבָא דִין זֶה לְקַמָּן סִימָן ת״נ (ס״ו) בַּהַגָּ״הּ, וּלְפִי דַעַת מַחֲנֵה אֶפְרַיִם, אַמַּאי פְּשִׁיטָא לֵהּ כֻּלֵּי הַאי לָרִיבַ״ש, דְּהָא לְדַעַת רַשִׁ״י (קידושין יד: ד״ה הואיל) וְסִיעָתוֹ עַכּוּ״ם קוֹנֶה רַק בְּכֶסֶף, וּלְדַעַת הָרַמְבַּ״ם (זכיה ומתנה פ״א הי״ד) וְהָרַמְבַּ״ן (ע״ז עא. ד״ה הא דאמר אמימר) וְהָרַשְׁבָּ״א (שם ד״ה אמר אמימר) וְעוֹד פּוֹסְקִים עַכּוּ״ם קוֹנֶה בֵּין בִּמְשִׁיכָה בֵּין בְּכֶסֶף, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּמִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב סִימָן קמ״ט, וְאִם כֵּן לְהָנֵי פּוֹסְקִים אֵין כָּאן אִסּוּרָא, דִּנְהִי דְּאֵין שְׁלִיחוּת לְעַכּוּ״ם, מִכָּל מָקוֹם כַּסְפּוֹ (קָנוּי) [קָנֵי] לֵהּ וְהַשָּׁלִיחַ מַעֲשֵׂה קוֹף בְּעָלְמָא הוּא דַּעֲבַד. וְאַף שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר דְּרִיבַ״ש סְבִירָא לֵהּ כְּהָנַךְ פּוֹסְקִים דְּעַכּוּ״ם אֵינוֹ קוֹנֶה אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה, מִכָּל מָקוֹם לֹא הָוֵי לֵהּ לְמִסְתַּם וּלְאַחְמוּרֵי כֻּלֵּי הַאי, מֵאַחַר דְּתָלוּי הַדָּבָר בְּאֶשְׁלֵי רַבְרְבֵי, וְעַל כָּרְחָךְ דְּלֹא סְבִירָא לֵהּ כִּסְבָרַת מַחֲנֵה אֶפְרַיִם, **וּקְצָת פֶּלֶא שֶׁמַּחֲנֵה אֶפְרַיִם בְּעַצְמוֹ בְּסִימָנִים שֶׁאַחַר זֶה** (סי׳ טז) **מֵבִיא אֶת דִּבְרֵי רִיבַ״ש אֵלּוּ וּמְפַלְפֵּל בָּהֶם, וְצָרִיךְ עִיּוּן. וּמָצָאתִי בִּשְׂדֵי חֶמֶד** (כללים פאת השדה מערכת אלף אות עח) **שֶׁכָּתַב גַּם כֵּן עַל דִּבְרֵי מַחֲנֵה אֶפְרַיִם אֵלּוּ שֶׁיֵּשׁ חוֹלְקִים עָלָיו, עַיֵּן שָׁם:**

* **מְכִירָה גְּמוּרָה.** כָּתַב הָרַב בִּגְדֵי יֶשַׁע (שו״ת) סִימָן ב׳ אוֹת (ה׳) [ד׳], דְּכֵיוָן שֶׁמְּכִירַת הֶחָמֵץ לְעַכּוּ״ם צָרִיךְ לִהְיוֹת מְכִירָה גְּמוּרָה בְּלִי הַעֲרָמָה, **נִרְאֶה דְּאַחַר הַפֶּסַח כְּשֶׁיַּחֲזִיר הַנָּכְרִי הֶחָמֵץ לְיִשְׂרָאֵל, צָרִיךְ לִקְנוֹתוֹ בְּאֶחָד מִדַּרְכֵי הַקְנָאָה, וְלֹא לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ בַּחֲזָרָה סְתָם,** וּכְמוֹ שֶׁכָּתְבוּ הַפּוֹסְקִים לְעִנְיַן מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר בְּסִימָן תרנ״ח (ס״ה). **וְנִרְאֶה דְּאַחַר הַפֶּסַח דַּי בָּזֶה שֶׁיִּקְנֶה מֵהַנָּכְרִי הֶחָמֵץ וְהַחֲדָרִים בְּכֶסֶף לְחוּד, וְהַנָּכְרִי יַחֲזִיר הַשְּׁטַר מְכִירָה שֶׁקִּבֵּל, וְדַי בָּזֶה,** דְּאַף שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִנָּכְרִי אֵינוֹ קוֹנֶה קַרְקַע בְּכֶסֶף לְחוּד כִּי אִם בִּשְׁטָרָא, הָתָם מִשּׁוּם דְּלָא סַמְכָא דַּעְתֵּיהּ דְּיִשְׂרָאֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא שֶׁמַּחֲזִיר לוֹ הַשְּׁטָר, עַיֵּן שָׁם:

* **בְּדָבָר מוּעָט. עַיֵּן מִשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס״ק יט). **וּכְהַיּוֹם מִנְהַג כָּל יִשְׂרָאֵל שֶׁאֵין מוֹכְרִין בְּדָבָר מוּעָט אֶלָּא בְּמִקָּח הַסָּמוּךְ לְשָׁוְיוֹ שֶׁל חָמֵץ, וּמְקַבְּלִין מִן הַנָּכְרִי אֵיזֶה זְהוּבִים (שֶׁקּוֹרִין אוֹי״ף גַּא״ב) לִתְחִלַּת פֵּרָעוֹן וְהַשְּׁאָר זוֹקְפִין עָלָיו בְּמִלְוֶה,** וּכְפִי הַמְבֹאָר בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן ק״צ (ס״י) דְּזֶה מְהַנֵּי. **וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּטוֹב לִזָּהֵר שֶׁלֹּא יַעֲלֶה עַל הַמִּקָּח הַרְבֵּה יוֹתֵר מִשָּׁוְיוֹ בְּסָךְ רַב, דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּהָוֵי בִּטּוּל מִקָּח. וּמַשְׁמַע בִּפְרִי מְגָדִים** (מש״ז סק״ו) **דִּלְהָכִי בְּדִיעֲבַד אֵינוֹ מְעַכֵּב, מִשּׁוּם דִּבְדִינֵיהֶם אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזֹר, וּמַשְׁמַע מִזֶּה דְּאִם מִנְהַג אוֹתוֹ הַמָּקוֹם לַחֲזֹר מִשּׁוּם בִּטּוּל מִקָּח, הוּא לְעִכּוּבָא, וְצָרִיךְ עִיּוּן בָּזֶה. עוֹד כָּתְבוּ דְּלֹא מְהַנֵּי כְּשֶׁיֹּאמַר לוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ בַּיִת זֶה אוֹ חָמֵץ שֶׁלִּי, אֶלָּא אִם כֵּן יֹאמַר לוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ בַּיִת זֶה בְּכָךְ וָכָךְ וְחָמֵץ זֶה כָּל מִדָּה בְּעַד סַךְ כָּךְ וָכָךְ, דִּבְלֹא פְּסִיקַת דָּמִים אֵין כָּאן קִנְיָן כְּלָל, אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁיֹּאמַר כְּפִי שֶׁיָּשׁוּם אוֹתוֹ פְּלוֹנִי אוֹ שְׁלֹשָׁה בְּקִיאִין. וְצָרִיךְ לְפָרֵשׁ כָּל מִין**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לו) רַשִׁ״י (קידושין יד: ד״ה הואיל) וְסִיעָתוֹ, עַיֵּן בְּנַחֲלַת שִׁבְעָה (שו״ת סי׳ ל) תְּשׁוּבַת מַהֲרַ״ש קָאידְנָאוֶוער: **(לז)** רַבֵּנוּ תָּם (ב״מ מח. תוד״ה נתנה) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים: **(לח)** עַיֵּן בַּעֲבוֹדָה זָרָה דַּף ע״א (ע״א) בַּתּוֹסָפוֹת (ד״ה רב אשי) וּבָרִיטְבָּ״א (ד״ה מתני׳ המוכר), וְכֵן כָּתַב בַּשְּׁלָ״ה (שם): **(לט)** אַחֲרוֹנִים, וְכֵן מְבֹאָר בְּרַבֵּנוּ יְרוּחָם בְּדִינֵי בְּכוֹר (נתיב כ ח״ב): **(מ)** עַיֵּן מְקוֹר חַיִּים (חי׳ סק״ח), וְכֵן מְבֹאָר בָּרִיטְבָּ״א בַּעֲבוֹדָה זָרָה שָׁם (ע״ב ד״ה ותקני) כִּדְבָרָיו, וְעַיֵּן בִּשְׂדֵי חֶמֶד (חמץ ומצה סי׳ ט אות לא) שֶׁהֵבִיא הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּקָיְימִי בְּשִׁיטָה זוֹ: **(מא)** תּוֹסָפוֹת (קידושין ג. ד״ה ואשה) וּשְׁאָרֵי פּוֹסְקִים, וְכִסְתִימַת הַמְחַבֵּר חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סִימָן קכ״ג (סי״ד), וְכֵן כָּתַב שָׁם הַתֻּמִּים (ס״ק יב), וְכֵן סָתַם הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסִימָן תמ״א בְּשֵׁם שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים (ט: אות א), עַיֵּן שָׁם בְּסָעִיף קָטָן א׳: **(מב)** לְעִנְיַן אַגַּב, עַיֵּן תֻּמִּים סִימָן קכ״ג (שם) וּקְצוֹת הַחֹשֶׁן סִימָן קצ״ד (סק״ג) וּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (סק״ד). וּלְעִנְיַן חָצֵר, עַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַב בַּעַל אֱמוּנַת שְׁמוּאֵל (סי׳ מה) לְהַקְשׁוֹת דְּחָצֵר מִטַּעַם שְׁלִיחוּת וְאֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי, וְכֵן הֶעְתִּיקוּהוּ חֹק יַעֲקֹב (ס״ק יד) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים. וּלְעִנְיַן חֲלִיפִין, עַיֵּן מַה שֶּׁפִּקְפֵּק בָּזֶה הַשַּׁ״ךְ סִימָן קכ״ג (סק״ל), וְכֵן כָּתַב בְּבֵית מֵאִיר סִימָן תמ״א (ס״א) בְּדַעַת הָרַמְבַּ״ם (מכירה פכ״ט ה״י): **(מג)** כָּל הַפּוֹסְקִים: **(מד)** עַיֵּן בְּחֹק יַעֲקֹב (שם) וּבִמְקוֹר חַיִּים (חי׳ סק״ח): **(מה)** מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) וְחֹק יַעֲקֹב (שם), וְכֵן הִסְכִּים בְּמִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב סִימָן קמ״ט: **(מו)** עַיֵּן בְּדָגוּל מֵרְבָבָה וּבְחַיֵּי אָדָם (כלל קכד ס״ד) וּבִשְׂדֵי חֶמֶד (שם סי׳ ח אות טו ד״ה ולענין): **(מז) וְכָתַב הַגְּרַ״ז** (ס״ח), **וְכֵן אִם נִזְכַּר לְאַחַר שֶׁהִגִּיעַ שָׁעָה שִׁשִּׁית, שֶׁאָז אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְנוֹתוֹ לְעַכּוּ״ם, אֵינוֹ צָרִיךְ לִפְדּוֹתוֹ מֵהָעַכּוּ״ם וּלְבַעֲרוֹ מִן הָעוֹלָם: (מח)** וַאֲפִלּוּ אִם חָצֵר קוֹנֶה לְעַכּוּ״ם, הוּא דַּוְקָא מִדַּעְתּוֹ. וְעַיֵּן בְּעִקְּרֵי הַדַּ״ט (סי׳ יז אות כב־כג) שֶׁהֵבִיא פְּלֻגְתָּא בָּזֶה, וְאֵין סְבָרָתוֹ מְחֻוֶּרֶת עַיֵּן שָׁם, וּכְפִי הַנִּרְאֶה לֹא רָאָה דִּבְרֵי חִנּוּךְ בֵּית יְהוּדָה (סי׳ יג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(מט)** וּבְחֹק יַעֲקֹב (ס״ק טז) כָּתַב דִּבְוַדַּאי גָּמַר וּמַקְנֵי כְּדֵי שֶׁלֹּא יַעֲבֹר בְּבַל יֵרָאֶה: **(נ)** הַגְּרַ״ז (סי״א) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (סי״א) כתב כיש מפקפקים שאין נכרי קונה בקנין חצר, לפי שחצר מדין שליחות ואין שליחות לעכו״ם.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תמח

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

הַשַּׁיְינ״ק, שְׁמָרִים שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם הַפֶּסַח, וְחִמְּצוּ בָּהֶם עִסּוֹת הַרְבֵּה לְצֹרֶךְ שַׁבָּת, וְגַם הָאוֹפִים לְכָל מַעֲשֵׂה אוֹפֶה, וְהָיָה הָפְסֵד גָּדוֹל. וְהָאֲרִיךְ וּמַסִּיק שֶׁאִם יֵשׁ סָפֵק דְּשֶׁמָּא הַשְּׁמָרִים אֵלּוּ מִשֵּׁכָר שֶׁלָּקַח מִבְּרַיי״א הוֹי״ז שֶׁל הַשַּׂר אַחַר הַפֶּסַח, וְאוּלַי הֵם הָרֹב נֶגֶד מַה שֶּׁהָיָה לוֹ מִכְּבָר שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח. וְאִם יָדוּעַ שֶׁהָרֹב מִשְּׁמָרִים הוּא מִן קֹדֶם הַפֶּסַח וּבְפֶסַח, אֵין לְהָקֵל, דְּקַיְימָא לָן כָּל דְּפָרֵישׁ כו׳, וְהַשְּׁמָרִים אַחַר מְכִירַת הַשֵּׁכָר שֶׁלּוֹ הֵם מַמָּשׁ, וְהָוֵי לֵיהּ חָמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, עַד כָּאן דְּבָרָיו. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת פְּרִי תְּבוּאָה סִימָן ל״ב וּבְשׁוּ״ת יְרִיעוֹת הָאֹהֶל סִימָן י׳ וְי״א שֶׁכָּתְבוּ שָׁם בְּזֶה הַנִּדּוֹן עַצְמוֹ, עַיֵּן שָׁם. וְכָתַב עוֹד בְּמִי שֶׁלֹּא מָכַר מֵי דְּבַשׁ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, וְנוֹדַע לוֹ שֶׁקֹּדֶם פֶּסַח הֶחְמִיצוּהוּ בְּשִׁמְרֵי שֵׁכָר, וְכָתַב שֶׁיֵּשׁ לְהַתִּיר עַל יְדֵי הַשְׁלָכַת הֲנָאָה לְיָם הַמֶּלַח, אַף עַל גַּב דְּלֹא סְבִירָא לֵיהּ כְּהַחֹק יַעֲקֹב (סי׳ תמב ס״ק טז) וְלֹא מְהַנֵּי הַשְׁלָכַת אִסּוּר, מִכָּל מָקוֹם בָּזֶה שֶׁלְּדַעַת דּוֹדִי זְקֵנִי הַגָּאוֹן בְּתוֹרַת חַיִּים בַּעֲבוֹדָה זָרָה דַּף ל״ד (ד״ה דהאי) סְבִירָא לֵיהּ דְּלֹא הָוֵי מַעֲמִיד, מִשּׁוּם דְּהָוֵי זֶה וָזֶה גּוֹרֵם, וּכְדַאי הוּא לִסְמֹךְ עָלָיו, וְיֵשׁ לְהָקֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב, עַד כָּאן דְּבָרָיו. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת שֶׁבְּסוֹף חִדּוּשֵׁי מַהֲרִי״שׁ לִפְסָחִים (פנים מסבירות ארבע שיטות) סִימָן י״ז. וְכָתַב בְּשׁוּ״ת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּתַב יָד (ח״ב) סִימָן י״ב בִּדְבַר שְׁמָרִים שֶׁעָבַר עֲלֵיהֶם הַפֶּסַח וּנְתָנוּהָ לְתוֹךְ חָבִית שֶׁל שֵׁכָר, וְהַשּׁוֹאֵל רָצָה לֶאֱסֹר מִשּׁוּם דְּהָוֵי לֵיהּ מַעֲמִיד, וְהַגָּאוֹן זַ״ל כָּתַב כַּמָּה טְעָמִים לְהֶתֵּר, חֲדָא דְּכָאן יֵשׁ לוֹמַר דְּקַיְימָא לָן דְּחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם קְנָסָא, וְעוֹד לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּהַגָּהוֹת אָשֵׁרִי דַּעֲבוֹדָה זָרָה (פרק ב סי׳ כד) דִּשְׁמָרִים שֶׁל שֵׁכָר מֻתָּר לִשְׁתּוֹתָן בְּפֶסַח אִי לֵית בְּהוּ צִחְצוּחֵי שֵׁכָר, וְכֵיוָן שֶׁיָּדוּעַ שֶׁהַשֵּׁכָר אֵינוֹ מַעֲמִיד הַשֵּׁכָר הֶחָדָשׁ כִּי אִם הַשְּׁמָרִים, וְאִם כֵּן יֵשׁ לְהַתִּיר דְּהַשֵּׁכָר נִתְבַּטֵּל, וְהַשְּׁמָרִים שֶׁמַּעֲמִידִים אֵין בָּהֶם אִסּוּר (וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן מַה שֶּׁכָּתַב בְּשֵׁם הַגָּהַת אָשֵׁרִי בְּהֶתֵּר שִׁמְרֵי חָמֵץ בְּפֶסַח שֶׁהֵם מִתַּמְצִית דְּבַר חָמֵץ, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְשִׁמְרֵי יַיִן שֶׁל יַיִן נֶסֶךְ, וְאֶפְשָׁר דִּסְבִירָא לֵיהּ שֶׁאֵין בָּהֶם מִטַּעַם הֶחָמֵץ אֶלָּא קִיּוּהָא בְּעָלְמָא). אֲבָל בְּחִמֵּץ עִסָּה בְּשִׁמְרֵי שֵׁכָר, אֶפְשָׁר דְּאָסוּר, דְּגַם שֵׁכָר אֶפְשָׁר דְּמַחְמִיץ לְחוּד כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַיִם וְטַעַם שֵׁכָר שֶׁהוּא מֵי פֵּרוֹת, אֲבָל אִם נֹאמַר דְּשֵׁכָר לְבַד אֵין מַחְמִיץ כְּלָל אֵין נִרְאֶה לֶאֱסֹר, דִּבְלָאו הָכִי יֵשׁ לְפַקְפֵּק דְּהָכָא הָאִסּוּר אֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם קְנָס. וְגַם נִרְאֶה שֶׁאֵין דּוֹמֶה לִגְבִינָה, דְּהָתָם נִכָּר הָאִסּוּר בְּעַיִן שֶׁהֶחָלָב נִקְפֶּה מֵחֲמָתָן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא שֶׁאֵין הָאִסּוּר נִכָּר כְּלָל, שֶׁהֲרֵי הַשְּׁמָרִים אֵין עוֹשִׂים רַק שֶׁהַשֵּׁכָר תּוֹסֵס מֵחֲמָתָן, וְאֵין חִלּוּק בֵּין קֹדֶם תְּסִיסָה אוֹ לְאַחַר תְּסִיסָה כִּי אִם לְעִנְיַן הַטַּעַם, אֲבָל לְעִנְיַן מַרְאֶה כְּמַרְאֵהוּ אָז כֵּן עַתָּה, וְדַוְקָא בְּאִסּוּר נִכָּר קָנִיס רַבִּי שִׁמְעוֹן, דְּהָא מַתִּיר אֲפִלּוּ לֵיכָּא שִׁשִּׁים בְּתַעֲרוֹבוֹת אַף עַל גַּב דְּאִיכָּא טַעֲמָא, וְעַל כָּרְחֲךָ דְּטַעַם לֹא חֲשִׁיב בְּעַיִן אֶלָּא אִם כֵּן נִכָּר בַּמַּרְאֶה כְּמוֹ בִּגְבִינָה שֶׁנִּכָּר הַקִּפּוּי, וּמַה שֶּׁכָּתְבוּ הַתּוֹסָפוֹת בַּעֲבוֹדָה זָרָה (לב. ד״ה האי) בְּמַשְׁקֶה מָע״ד שֶׁמְּטִילִין בּוֹ שִׁמְרֵי יַיִן לְהַעֲמִיד כו׳, רָצָה לוֹמַר שֶׁמַּעֲמִידִין הַשֵּׁכָר עַל טַעְמוֹ, וּמִכָּל מָקוֹם אֵין הַהַעֲמָדָה נִכָּר. וְלָכֵן הֶעֱלָה הַגָּאוֹן זַ״ל שֶׁהַשֵּׁכָר מֻתָּר בְּלִי סָפֵק, וְשׁוּב כָּתַב שֶׁמָּצָא בָּרַאֲבַ״ן (מס׳ פסחים) שֶׁכָּתַב דִּדְבַשׁ שֶׁהֶחְמִיצוֹ בְּשִׁמְרֵי שֵׁכָר הוּא מַעֲמִיד (וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תמ״ב בַּמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ט) הֵבִיא דִּבְרֵי רַאֲבַ״ן אֵלּוּ), וְכָתַב דְּאֶפְשָׁר שֶׁבְּאַשְׁכְּנַז מַחְמִיצִין הַדְּבַשׁ בִּשְׁמָרִים, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב כַּמָּה פְּעָמִים בִּלְשׁוֹן הָרַאֲבַ״ן, וְלָכֵן אֶפְשָׁר שֶׁנּוֹתְנִין בָּהֶם בִּשְׁעַת בִּשּׁוּל, וְכֵיוָן דִּלְטַעֲמָא עֲבִידִי הָוֵי לֵיהּ מַעֲמִיד, וּכְמוֹ שֶׁהֵבִיא רְאָיָה מִשְּׁאוֹר וּתְבָלִין דִּלְטַעֲמָא עֲבִידִי, אֲבָל בְּאַרְצֵנוּ לְפִי דַּעְתִּי יָדוּעַ שֶׁאֵין מְשִׂימִין אוֹתָם כִּי אִם לִהְיוֹת תּוֹסֵס, וְאֵין נוֹתְנִין אוֹתָם לְטַעֲמָא כְּלָל, וְכֵן מוּכָח מִמַּה שֶּׁכָּתַב הָרַמָּ״א בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן קי״ד (ס״ו), דְּדַוְקָא כְּשֶׁאֵין בַּמַּשְׁקֶה שִׁשִּׁים נֶגֶד הַשְּׁמָרִים, וְאִי הָוֵי דָּבָר הַמַּעֲמִיד מַה מּוֹעִיל שִׁשִּׁים כו׳, עַד כָּאן דְּבָרָיו. וּלְפִי שֶׁהַסֵּפֶר הוּא אֶצְלִי כְּתַב יָד רָאִיתִי לְהַעְתִּיק תַּמְצִית דְּבָרָיו זַ״ל, דְּטוּבָא אִיכָּא לְמִשְׁמַע מִנֵּיהּ. וְעַיֵּן בְּחֹק יַעֲקֹב סִימָן תס״ב סָעִיף קָטָן ה׳. וּמַה שֶּׁכָּתַב בַּאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם הַטַּ״ז (סק״ד), עַיֵּן בִּמְקוֹם שְׁמוּאֵל סִימָן י״ז שֶׁחוֹלֵק עַל הַטַּ״ז, וְדַעְתּוֹ דְּמוּמָר שֶׁקָּנָה חָמֵץ מֻתָּר לַחֲזֹר וְלִקְנוֹת מִמֶּנּוּ וּלְאָכְלוֹ בְּעַצְמוֹ, דִּלְעִנְיָן זֶה לֹא אָמְרִינַן אַף עַל פִּי שֶׁחָטָא כו׳, עַיֵּן שָׁם, וְאֵין לִסְמֹךְ כְּלָל עַל זֶה, וּרְאָיוֹתָיו דְּחוּיִים לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי, וְהָעִקָּר כְּפוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים דְּהָוֵי כְּיִשְׂרָאֵל לְכָל מִלֵּי, וְאֵין לָזוּז מֵהוֹרָאַת הַטַּ״ז זַ״ל. וְעַיֵּן בְּמִשְׁבְּצוֹת זָהָב (שם) לְעִנְיַן לִמְכֹּר לְאֵינָהּ יְהוּדִית אֵשֶׁת מוּמָר, וְנִרְאֶה שֶׁהַכֹּל לְפִי הָעִנְיָן, אִם בְּדִינֵיהֶם יֵשׁ לָהּ רְשׁוּת לִשָּׂא וְלִתֵּן בִּפְנֵי עַצְמָהּ, מְהַנֵּי הַמְּכִירָה, וְאִם בְּדִינֵיהֶם אֵין קִנְיָן שֶׁלָּהּ כְּלוּם וְלֹא תִּצְטָרֵךְ לְשַׁלֵּם, הֲרֵי הוּא עַל כָּל פָּנִים בְּאַחֲרָיוּת הַיִּשְׂרָאֵל וְאָסוּר, וְקִצַּרְתִּי, וְעַיֵּן שָׁם עוֹד כַּמָּה דִּינִים בָּזֶה. וְכָתַב בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם שָׁם (סק״ד) דִּלְכַתְּחִלָּה אֵין לַעֲשׂוֹת מוּמָר לְשָׁלִיחַ לִמְכֹּר הֶחָמֵץ שֶׁלּוֹ, וּבְדִיעֲבַד שָׁרִי, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל (סק״ח) מִשּׁוּ״ת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א׳ סִימָן כ׳:

בֵּאוּר הֲלָכָה

חָמֵץ שֶׁיֵּשׁ לוֹ, וְלֹא יִכְתֹּב סְתָם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲשַׁשׁ חִמּוּץ, דְּהָוֵי כְּאֵין מִינוֹ יָדוּעַ, שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם שָׁוֶה הַרְבֵּה אוֹ מְעַט, **אֶלָּא יִפְרֹט כָּל מִין וָמִין, רַק הַמְּדִידָה אֵין צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה דַּוְקָא קֹדֶם פֶּסַח, אֶלָּא יָכוֹל לְהַתְנוֹת עִם הַנָּכְרִי שֶׁהַמְּדִידָה אוֹ הַשּׁוּמָא יִהְיֶה אַחַר הַפֶּסַח** [מְקוֹר חַיִּים (חי׳ סק״ח, ביאו׳ ססק״ט עיי״ש) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים]. **וּבְדִיעֲבַד אִם אָמַר סְתָם כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲשַׁשׁ חָמֵץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, עַיֵּן בְּסֵפֶר שְׂדֵי חֶמֶד** (חמץ ומצה סי׳ ה אות כה) **בְּשֵׁם כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁמְּצַדְּדִים לְהָקֵל בְּדִיעֲבַד. וְצָרִיךְ לִפְרֹט שֵׁם הַלּוֹקֵחַ בַּשְּׁטָר. וְדַע עוֹד, דְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה** (ס״ק יט) **לְעִנְיַן הֵיכִי שֶׁהֶחָמֵץ בַּדֶּרֶךְ דְּלִיקְנֵי בְּאַגַּב, וְאַף עַל גַּב שֶׁאֵינָם צְבוּרִין בִּמְקוֹם הַקַּרְקַע, לְפִי דַּעַת מְקוֹר חַיִּים** בְּסִימָן זֶה (חי׳ סק״ח) וּלְעֵיל בְּסִימָן ת״מ (חי׳ סק״ח) **לֹא שַׁיְיכָא זֶה רַק בְּמָכַר הֶחָמֵץ וְנָטַל כָּל הַדָּמִים, אֲבָל בְּנָטַל מִקְצָת וְהַשְּׁאָר זָקַף עָלָיו בְּמִלְוֶה, לֹא מְהַנֵּי,** שֶׁהֲרֵי אִם יֹאבַד הֶחָמֵץ לֹא יִרְצֶה הָעַכּוּ״ם לְשַׁלֵּם לוֹ הַמַּגִּיעַ מִמֶּנּוּ, וּלְפִי מַה דְּקַיְימָא לָן בְּסִימָן ת״מ (ס״א) דְּהֵיכִי דְּהָעַכּוּ״ם אַלָּם וְכוֹפֵהוּ לְשַׁלֵּם הֲרֵי הוּא כִּבְאַחֲרָיוּת יִשְׂרָאֵל, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין הָכָא, שֶׁהֲרֵי צָרִיךְ לִשְׁמֹר אוֹתוֹ דְּאִם יֹאבַד יַפְסִיד הַמַּגִּיעַ לוֹ מִן הָעַכּוּ״ם, וְאִם כֵּן אִם זָקַף עָלָיו הַשְּׁאָר בְּמִלְוֶה, אֵינוֹ מֻתָּר **אֶלָּא אִם כֵּן הֶחָמֵץ הוּא בִּמְקוֹם הַקַּרְקַע,** וּכְשֶׁמַּקְנֶה לוֹ הַקַּרְקַע הֲרֵי הֶחָמֵץ כִּבְבֵיתוֹ שֶׁל עַכּוּ״ם, וְיוֹצְאִין עַל כָּל פָּנִים לְדַעַת הַפּוֹסְקִים דְּסָבְרִי דְּחָמֵץ שֶׁל יִשְׂרָאֵל בְּבֵיתוֹ שֶׁל עַכּוּ״ם אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. **אָכֵן כַּמָּה אַחֲרוֹנִים פְּלִיגִי עֲלֵיהּ דִּמְקוֹר חַיִּים,** וְכָתְבוּ דְּבִשְׁבִיל זֶה שֶׁלֹּא יִרְצֶה הָעַכּוּ״ם לְשַׁלֵּם לוֹ הַמַּגִּיעַ מִמֶּנּוּ לֹא מִקְרֵי עַל יְדֵי זֶה הֶחָמֵץ בְּאַחֲרָיוּתוֹ, עַיֵּן נִשְׁמַת אָדָם סִימָן ו׳ וּבַשְׂדֵי חֶמֶד (שם סי׳ ח אות לד) שֶׁהֶאֱרִיךְ לְהָבִיא דַּעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים שֶׁמְּקִלִּין בָּזֶה. **וּלְעִנְיַן עֶצֶם קִנְיַן אַגַּב, הֲגַם דִּלְעֵיל בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה** סָעִיף קָטָן י״ז **כָּלַלְנוּ אוֹתוֹ בֵּין שְׁאָר קִנְיָנִים דְּאֵין סוֹמְכִין עֲלֵיהֶם לְכַתְּחִלָּה מֵאַחַר דְּיֵשׁ מְפַקְפְּקִים עַל כָּל אֶחָד מֵהֶם, מִכָּל מָקוֹם הֵיכִי שֶׁהוּא שְׁעַת הַדְּחָק כְּגוֹן שֶׁהֶחָמֵץ מְרֻבֶּה, וּבְיוֹתֵר הֵיכִי שֶׁהֶחָמֵץ בַּדֶּרֶךְ, לֹא רָצִינוּ לְהַחְמִיר וְלִמְנֹעַ מִקִּנְיָן זֶה אַף לְכַתְּחִלָּה,** מִפְּנֵי שֶׁכִּמְעַט כָּל הָאַחֲרוֹנִים הֶחֱזִיקוּ בְּקִנְיָן זֶה לַמֻּבְחָר שֶׁבַּקִּנְיָנִים אַף לְעִנְיַן לְכַתְּחִלָּה וְאַף בְּלִי שְׁעַת הַדְּחָק, עַיֵּן בִּתְשׁוּבַת נוֹדָע בִּיהוּדָה מוּבָא בִּתְשׁוּבַת שִׁיבַת צִיּוֹן סִימָן י׳, וּבַחֲתַם סוֹפֵר חֵלֶק אֹרַח חַיִּים סִימָן קי״ג וְקי״ז, וְכָתַב (חת״ס) דְּמָצָא לְהָרַמְבַּ״ן בַּמִּלְחֲמוֹת בְּפֶרֶק ב׳ דִּפְסָחִים (ט:) שֶׁכָּתַב לְהָדְיָא קִנְיָן זֶה בְּחָמֵץ, וְכֵן הַטַּ״ז בְּיוֹרֶה דֵעָה סִימָן ש״כ (סק״ז) בְּבֵאוּר לְשׁוֹן הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (שם ס״ו) עַיֵּן שָׁם, וְכֵן הַגָּאוֹן

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לַנָּכְרִי בִּשְׁאָר קִנְיָנִים, כְּגוֹן עַל יְדֵי רֹשֶׁם שֶׁנָּהֲגוּ בִּקְצָת מְקוֹמוֹת שֶׁהַלּוֹקֵחַ רוֹשֵׁם עַל דָּבָר הַנִּקְנֶה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶה לוֹ סִימָן יָדוּעַ וְעַל יְדֵי זֶה קָנוּי לוֹ הַדָּבָר, אוֹ עַל יְדֵי תְּקִיעַת כַּף (שֶׁקּוֹרִין צוּ שְׁלַאג) דְּהַיְנוּ שֶׁמַּכִּין כַּפֵּיהֶם זֶה עַל זֶה, (נא) אוֹ עַל יְדֵי נְתִינַת פְּרוּטָה בִּמְקוֹמוֹת שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁכְּשֶׁהַלּוֹקֵחַ נוֹתֵן פְּרוּטָה לַמּוֹכֵר נִגְמָר הַמִּקָּח, אוֹ בְּמָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁמְּסִירַת הַמַּפְתֵּחַ הָוֵי גְּמַר הַמִּקָּח [מִיהוּ עַל כָּל פָּנִים צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר הֲרֵינִי מוֹכֵר לְךָ חָמֵץ פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי בְּעַד סַךְ כָּךְ וְכָךְ, וְלֹא כְּמוֹ שֶׁאוֹמְרִים הֶהָמוֹן הֲרֵינִי מוֹכֵר לְךָ הַמַּפְתֵּחַ, דְּזֶה לֹא חֲשִׁיב כְּלוּם], וְכֵן כֹּל כַּיּוֹצֵא בּוֹ כָּל מָקוֹם וּמָקוֹם כְּפִי מִנְהַג הַסּוֹחֲרִים, חֲשִׁיב הַדָּבָר כְּקִנְיָן עַל פִּי דִּין תּוֹרָה, (נב) וְשַׁפִּיר יֵשׁ לְהַקְנוֹת גַּם הֶחָמֵץ בְּקִנְיָן כָּזֶה. אוֹ יֵשׁ לִמְכֹּר הֶחָמֵץ עַל יְדֵי אַגַּב, דְּהַיְנוּ שֶׁיִּמְכֹּר לַנָּכְרִי קַרְקַע אוֹ חֶדֶר אוֹ יַשְׂכִּיר לוֹ, וְאַגַּבָּן יֹאמַר לוֹ קְנֵי הֶחָמֵץ שֶׁיֵּשׁ לִי בִּמְקוֹם הַקַּרְקַע אוֹ בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא, דִּבְקִנְיָן אַגַּב קוֹנֶה אֲפִלּוּ אֵינָן צְבוּרִין כָּאן, וְהַקַּרְקַע נִקְנֵית לַנָּכְרִי (נג) בְּכֶסֶף עִם שְׁטָר. וּבִשְׂכִירוּת, (נד) דַּי בְּכֶסֶף בִּלְבַד, וַאֲפִלּוּ אִם אֵין הַנָּכְרִי נוֹתֵן לוֹ כָּל הַכֶּסֶף רַק אֵיזֶה זְהוּבִים (שֶׁקּוֹרִין אוֹי״ף גַּא״ב) סַגִּי, וְיַתְנֶה עִמּוֹ הַיִּשְׂרָאֵל שֶׁיִּקְנֶה בָּזֶה הָאוֹי״ף גַּא״ב הַחֶדֶר וְהֶחָמֵץ, א]וּשְׁאָר הַכֶּסֶף יִזְקֹף עָלָיו בְּמִלְוֶה. וְכָתְבוּ עוֹד, דְּאִם הַבַּיִת שֶׁהֶחָמֵץ שָׁם אֵינוֹ שֶׁלּוֹ אֶלָּא שֶׁשְּׂכוּרָה בְּיָדוֹ, אָז לֹא יוֹעִיל מְכִירָתוֹ, דְּאֵיךְ יִמְכֹּר דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁלּוֹ, אֶלָּא יַשְׂכִּיר לַנָּכְרִי אוֹתוֹ הַחֶדֶר, וְיַשְׂכִּיר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(נא) וְזֶה אֵינוֹ בִּכְלָל קִנְיַן כֶּסֶף, דְּקִנְיַן כֶּסֶף הוּא שֶׁנּוֹתֵן לוֹ פְּרוּטָה לְשֵׁם הַתְחָלַת פֵּרָעוֹן וְהַשְּׁאָר זָקוּף עָלָיו בְּמִלְוֶה, וְכָאן הוּא בְּתוֹרַת הִשְׁתַּעְבְּדוּת, שֶׁעַל יְדֵי פְּרוּטָה זוֹ מִשְׁתַּעְבְּדִים זֶה לָזֶה, זֶה לִקְנוֹת וְזֶה לִמְכֹּר, דּוּמְיָא דְּקִנְיַן שְׁטָר וַחֲזָקָה וְקִנְיַן סוּדָר, עַיֵּן סְמַ״ע בְּחֹשֶׁן מִשְׁפָּט רֵישׁ סִימָן ק״צ (סק״א): **(נב)** כַּמָּה אַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ מִנְהֲגֵי הַסּוֹחֲרִים לְקִנְיָן גָּמוּר אַף לְכַתְּחִלָּה, אָכֵן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״ז) וּפְרִי מְגָדִים (מש״ז סק״ד) נִזְכָּר קִנְיָן זֶה רַק לְעִנְיַן דִּיעֲבַד, וְעַיֵּן בְּנַחֲלַת שִׁבְעָה סִימָן ל״א שֶׁחוֹלֵק עַל עִקַּר קִנְיָן זֶה, וְאַף דְּלֹא חַשּׁוּ אַחֲרוֹנִים לִדְבָרָיו (עַיֵּן בְּחֹק יַעֲקֹב (ס״ק יד)), עַל כָּל פָּנִים בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר בְּקִנְיָנִים אֲחֵרִים יוֹתֵר מֻסְכָּמִים, בְּוַדַּאי טוֹב יוֹתֵר, לָכֵן כָּתַבְנוּ עֵצָה זוֹ רַק הֵיכִי דְּאִי אֶפְשָׁר לוֹ בִּמְשִׁיכָה: **(נג)** וְהִשְׁמַטְתִּי דִּבְרֵי הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״ד) בְּשֵׁם הַבַּ״ח (ס״ב) דְּכָתַב דְּיַתְנֶה שֶׁמַּקְנֶה לוֹ בְּכֶסֶף לְבַד, דְּקָשֶׁה לְהָקֵל בָּזֶה מֵאַחַר דְּעִקַּר הַמְּכִירָה תָּלוּי בָּזֶה, וְיֵשׁ לָחֹשׁ לְדַעַת הַבַּ״ח וּשְׁאָר פּוֹסְקִים (הַטַּ״ז וְהַדְּרִישָׁה וְהַגְּרָ״א בְּסִימָן קצ״ד (בחו״מ, ב״ח ס״א, ט״ז ס״א, דרישה סק״א, גר״א סק״ב)) דְּסָבְרִי לְהוּ דְּלֹא מְהַנֵּי תְּנַאי. **וְדַע עוֹד, דְּהוּא הַדִּין אִם הֶחְזִיק בַּקַּרְקַע בְּאֶחָד מִדַּרְכֵי קְנִיַּת קַרְקַע, דְּהַיְינוּ בְּחֶדֶר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַנְעוּל וְנִכְנַס בְּתוֹכוֹ עַל דַּעַת לְהַחֲזִיק בּוֹ** [חַיֵּי אָדָם (שם)]: **(נד)** תְּשׁוּבוֹת שִׁיבַת צִיּוֹן (סי׳ י) וּמְקוֹר חַיִּים (חי׳ סק״ח) וְחַיֵּי אָדָם:

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (ס״ח) כתב שלכתחלה יטול הישראל כסף או שוויו כשווי כל המקח, ואם זוקף עליו שאר הכסף במלוה, יעמיד עליו ערב קבלן.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

[ז]אֲבָל * מַתָּנָה (כ) עַל מְנָת לְהַחֲזִיר (יג) (כא) * לֹא מְהַנֵּי: ד [ח]רַשַּׁאי יִשְׂרָאֵל לוֹמַר לְאֵינוֹ יְהוּדִי בְּשָׁעָה חֲמִישִׁית אוֹ קֹדֶם, (כב) עַד שֶׁאַתָּה לוֹקֵחַ חָמֵץ בְּמָנָה קַח בְּמָאתַיִם, (כג) שֶׁמָּא אֶצְטָרֵךְ (יג) וְאֶקָּחֶנּוּ מִמְּךָ אַחַר הַפֶּסַח. [ט]אֲבָל לֹא יִמְכֹּר לוֹ וְלֹא יִתֵּן לוֹ (יד) (כד) עַל תְּנַאי, וְאִם עָשָׂה כֵּן הֲרֵי זֶה עוֹבֵר בְּבַל יֵרָאֶה וּבַל יִמָּצֵא:

ז שָׁם בִּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן. ח שָׁם בַּתּוֹסֶפְתָּא הַנִּזְכָּר (ה"ז). ט רַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ד' (ה"ז).

בְּאֵר הֵיטֵב

פֶּסַק הַגָּאוֹן מַהֲרַ"ש זַ"ל. אֵלִיָּה זוּטָא (סק"ג). וְאָסוּר לִמְכֹּר חֲמֵצוֹ לְמוּמָר, דְּאַף עַל פִּי שֶׁחָטָא יִשְׂרָאֵל הוּא. וְאִם מָכַר, כָּתַב הַטַּ"ז (סק"ד) דִּבְהֶפְסֵד מְרֻבֶּה יֵשׁ לוֹמַר לַמּוּמָר שֶׁיַּחֲלִיפֶנּוּ עִם אֵינוֹ יְהוּדִי אַחַר, אוֹ יִמְכְּרֶנּוּ לְאֵינוֹ יְהוּדִי, וּמֻתָּר הַמָּעוֹת לְיִשְׂרָאֵל. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁהָיָה מַחֲזִיק בְּאֶרֶנְדְּ"י בִּכְפָר שֶׁמָּכַר יַיִן שָׂרוּף שֶׁלּוֹ לְהַפָּקִיד שֶׁהָיָה מוּמָר, וְהָיָה סָךְ הַרְבֵּה, וְקָשֶׁה הַדָּבָר לְהַפְסִיד הַיַּיִן שָׂרוּף, וְקָרוֹב הָיָה שֶׁלֹּא יְצַיֵּת הַיִּשְׂרָאֵל בָּזֶה, וְאָמַרְתִּי שֶׁיַּחֲלִיפֶנּוּ הַפָּקִיד עִם אֵינוֹ יְהוּדִי אַחַר, וְיִקַּח מִמֶּנּוּ יַיִן שָׂרוּף אַחַר, וְאָז מֻתָּר לְיִשְׂרָאֵל זֶה. טַ"ז (שם). וְעַיֵּן שׁוּ"ת חַוּוֹת יָאִיר סִימָן מ"ח. וּמֵהַאי טַעְמָא יֵשׁ לִמְנֹעַ שֶׁלֹּא לִקְנוֹת מִיָּד אַחַר פֶּסַח שֵׁכָר אוֹ יַיִן שָׂרוּף אֵצֶל מוּמָר, לְפִי שֶׁהוּא חָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, אַף עַל גַּב דְּקַיְימָא לָן חֲמֵצָן שֶׁל עוֹבְרֵי עֲבֵרָה מֻתָּר מִיָּד לְאַחַר פֶּסַח מִפְּנֵי שֶׁהֵן מַחֲלִיפִין, הַיְינוּ בְּעוֹבֵר לְתֵאָבוֹן דְּלָא שָׁבִיק הַתֵּירָא וְאָכֵיל אִסּוּרָא, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעוֹבֵר לְהַכְעִיס, וְעַכְשָׁיו כֻּלָּם מִקְּרֵי עוֹבְרִים לְהַכְעִיס. חֹק יַעֲקֹב (ס"ק יד): (יג) לֹא מְהַנֵּי. מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּחָמֵץ. עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) וְחֹק יַעֲקֹב (ס"ק יז): ד (יג) וְאֶקָּחֶנּוּ. וְרַשַּׁאי אֲפִלּוּ לְהַבְטִיחוֹ שֶׁיַּחֲזֹר וְיִקְנֶה מִמֶּנּוּ וְשֶׁיִּתֵּן לוֹ רֶוַח. בַּ"ח (ס"ב) וְאַחֲרוֹנִים: (יד) עַל תְּנַאי. נִרְאֶה פֵּרוּשׁוֹ עַל תְּנַאי שֶׁיַּחֲזִירֶנּוּ

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לוֹ סְתָם (נה) לְהַחֲזִיק בּוֹ כֵּלָיו וּמִטַּלְטְלָיו, וְלֹא יֹאמַר לוֹ בְּהֶדְיָא שֶׁמַּשְׂכִּירוֹ לְהַנִּיחַ בְּתוֹכוֹ חָמֵץ, כְּדִלְקַמָּן סִימָן ת"נ (ס"ק יב). יִשְׂרָאֵל שֶׁקָּנָה חָמֵץ מֵהַעַכּוּ"ם וְנָתַן כֶּסֶף וְלֹא מָשַׁךְ עֲדַיִן, אַף עַל גַּב דִּלְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי יֵשׁ לוֹ לִמְכֹּר קֹדֶם הַפֶּסַח, שֶׁהֲרֵי לְפִי דַּעַת כַּמָּה פּוֹסְקִים כֶּסֶף קוֹנֶה בֵּין יִשְׂרָאֵל לְנָכְרִי, מִכָּל מָקוֹם אִם לֹא מָכַר וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, מֻתָּר, דְּהָא לְרֹב הַפּוֹסְקִים אֵינוֹ קוֹנֶה אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה. אֲבָל כְּשֶׁמָּשַׁךְ, אֲפִלּוּ לֹא נָתַן כֶּסֶף וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח, (נו) יֵשׁ לֶאֱסֹר. אָכֵן אִם לְפִי מִנְהַג הַסּוֹחֲרִים לִקְנוֹת בְּכֶסֶף, מְצַדֵּד הַפְּרִי מְגָדִים (מש"ז סק"ד) לְהַחְמִיר גַּם בַּדִּין הָרִאשׁוֹן. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה סָעִיף קָטָן ט': (כ) עַל מְנָת לְהַחֲזִיר. הַיְנוּ לְאַחַר הַפֶּסַח: (כא) לֹא מְהַנֵּי. אַף עַל גַּב דִּבְכָל הַתּוֹרָה מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר שְׁמָהּ מַתָּנָה אִם נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי, הָכָא הִצְרִיכוּ (מ) חֲכָמִים מַתָּנָה גְּמוּרָה, מִשּׁוּם חֻמְרָא דְּחָמֵץ. וּלְעִנְיַן דִּיעֲבַד (נח) אִם נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי שֶׁהֶחֱזִירוֹ, אִם מֻתָּר, (נט) נֶחְלְקוּ הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה, וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד"ה לא מהני). וְהֵיכָא שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נוֹתֵן לְךָ וְתַחְזִירֶנָּה לִי, עַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (שם): ד (כב) עַד שֶׁאַתָּה לוֹקֵחַ חָמֵץ בְּמָנָה וְכוּ'. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, שֶׁיִּקַּח חָמֵץ הַרְבֵּה (ס) בְּסַךְ מָאתַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין צָרִיךְ לִקַּח אֶלָּא בְּמָנָה, שֶׁכְּשֶׁאֶצְטָרֵךְ אַחַר הַפֶּסַח אֶקָּחֶנּוּ מִמְּךָ וְאֶתֵּן לְךָ רֶוַח עַל כָּל הַסָּךְ: (כג) שֶׁמָּא אֶצְטָרֵךְ וְכוּ'. וְהָאַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ (סא) דְּרַשַּׁאי אֲפִלּוּ לְהַבְטִיחַ שֶׁיַּחֲזֹר וְיִקְנֶה מִמֶּנּוּ וְיִתֵּן לוֹ רֶוַח: (כד) עַל תְּנַאי. מַיְרֵי שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן אִם, דְּהַיְנוּ (סג) אִם תַּעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי בְּתוֹךְ הַפֶּסַח אוֹ לְאַחַר הַפֶּסַח, הֶחָמֵץ נָתוּן לְךָ אוֹ מָכוּר לְךָ, דְּכָל זְמַן שֶׁלֹּא נִתְקַיֵּם הַתְּנַאי עֲדַיִן אֵין הֶחָמֵץ מָכוּר וְנָתוּן, וּלְפִיכָךְ עוֹבֵר בְּבַל יֵרָאֶה, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ הֲרֵינִי נוֹתֵן לְךָ מֵעַכְשָׁו עַל מְנָת שֶׁתַּעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי, שַׁיָּךְ הֶחָמֵץ לָעַכּוּ"ם תֵּכֶף אִם יִתְקַיֵּם הַתְּנַאי לְבַסּוֹף, וְאֵינוֹ אָסוּר רַק מִשּׁוּם חֻמְרָא דְּחָמֵץ, וּכְדִלְעֵיל

בֵּאוּר הֲלָכָה

מַהֲרַ"ש קָאיְדְנָאוֶוער בִּתְשׁוּבַת נַחֲלַת שִׁבְעָה סִימָן ל', וְהֶעְתִּיקוּהוּ בְּסִימָן זֶה כָּל הָאַחֲרוֹנִים, א]מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה יִרְאֶה לְצָרֵף עוֹד אֵיזֶה קִנְיָן כְּמוֹ סִיטוּמְתָא אוֹ קִנְיַן סוּדָר (וּכְמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין כְּהַיּוֹם לִכְפֹּל כַּמָּה קִנְיָנִים), מֵאַחַר דְּהַתֻּמִּים בְּסִימָן קכ"ג (ס"ק יב) מְגַמְגֵּם בְּקִנְיָן זֶה, וְגַם הַקְּצוֹת שֶׁכָּתַב לִדְחוֹת דִּבְרֵי הַתֻּמִּים שָׁם (סק"ו), מִכָּל מָקוֹם בְּסִימָן קצ"ד (סק"ג) כָּתַב גַּם כֵּן לְפַקְפֵּק עַל קִנְיַן אַגַּב עַיֵּן שָׁם בַּאֲרִיכוּת, וּכְמוֹ כֵן בַּמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּסִימָן זֶה (סק"ד) כָּתַב לְגַמְגֵּם בְּקִנְיָן זֶה. וּלְעִנְיַן קִנְיָן שֶׁהוּא בְּדִינֵיהֶם, אִם סוֹמְכִין עַל זֶה גַּם לְעִנְיַן אִסּוּרָא כְּמוֹ בִּמְכִירַת חָמֵץ, יֵשׁ פְּלוּגְתָא בָּזֶה, עַיֵּן בַּמָּגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ד' שֶׁפִּקְפֵּק עַל תְּשׁוּבַת מַשְׂאַת בִּנְיָמִין (סי' צז) שֶׁדַּעְתּוֹ דִּמְהַנֵּי בְּמִכָּל שֶׁכֵּן מִמִּנְהֲגֵי הַסּוֹחֲרִים שֶׁמְּהַנֵּי, אָכֵן דַּעַת הַגָּאוֹן מַהֲרַ"ש קָאיְדְנָאוֶוער בִּתְשׁוּבַת נַחֲלַת שִׁבְעָה (סי' ל) כַּמַּשְׂאַת בִּנְיָמִין (וּבְנַחֲלַת שִׁבְעָה הִשִּׁיג עָלָיו שָׁם (סי' לא), וּלְדַעְתּוֹ אֲפִלּוּ סִיטוּמְתָא נַמִי לֹא מְהַנֵּי), וְכֵן הוּא דַּעַת תְּשׁוּבַת מְשִׁיבַת נֶפֶשׁ סִימָן ט' בְּפְשִׁיטוּת, וְכֵן כָּתַב הָרַב חֲתַם סוֹפֵר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בִּתְשׁוּבוֹתָיו דַּעֲדִיפָא מִסִּיטוּמְתָא עַיֵּן בְּחֵלֶק יוֹרֶה דֵעָה סִימָן שי"א וְסִימָן שי"ד, וּבְהַגָּהַת חֲתַם סוֹפֵר צִיֵּן לְעַיֵּן בִּתְשׁוּבוֹת הָרַשְׁבָּ"א הַמְיֻחָסוֹת סִימָן רכ"ה, וְעַיַּנְתִּי שָׁם וְכָתַב בַּתְּחִלָּה גַּם כֵּן לְדָבָר פָּשׁוּט דִּמְהַנֵּי בְּמִכָּל שֶׁכֵּן מִסִּיטוּמְתָא דְּהוּא מִנְהָגָא בְּעָלְמָא, וְכָל שֶׁכֵּן מִנְהָג קָבוּעַ וְחֹק [וְסוּגְיָא דִּבְכוֹרוֹת (יג.) דְּמִנַּהּ הֵעִיר מָגֵן אַבְרָהָם דְּלֹא מַשְׁגְּחִינַן בְּדִינֵיהֶם לְעִנְיָנֵי מִצְוֹת הֵבִיא גַּם כֵּן, וְכָתַב דְּאֵין רְאָיָה, דְּאֶפְשָׁר דְּמַיְירֵי הָתָם שֶׁלֹּא הָיָה לָהֶם מִנְהָג יָדוּעַ], אָכֵן לְבַסּוֹף מְסַפְּקָא לֵיהּ דְּאֶפְשָׁר לְעִנְיַן מִצְוֹת כְּגוֹן לְהִתְחַיֵּב בִּבְכוֹרָה שֶׁהִיא דְּאוֹרַיְיתָא, אֵינוֹ מִתְחַיֵּב עַד דְּקָנֵי כְּדִינָא דְּאוֹרַיְיתָא [וְטָעוּת הַדְּפוּס יֵשׁ שָׁם, וּבִמְקוֹם 'וְאֵין נִרְאֶה' צָרִיךְ לִהְיוֹת 'וְעוֹד נִרְאֶה', וְכֵן מוּכָח שָׁם מִסּוֹף הַתְּשׁוּבָה], עַיֵּן שָׁם. וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה עַל כָּל פָּנִים מוּכָח מִנֵּיהּ דְּקִנְיַן סִיטוּמְתָא לֹא עָדִיף מִקִּנְיָן שֶׁהוּא בְּדִינֵיהֶם, וּלְפִי זֶה גַּם קִנְיַן סִיטוּמְתָא לֹא בְּרִירָא לְכַתְּחִלָּה לִסְמֹךְ עָלָיו, וְעַל כֵּן מֵהַנָּכוֹן לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לִסְמֹךְ עַל מִנְהַג הַסּוֹחֲרִים לְבַד, אֶלָּא יִרְאֶה לְצָרֵף עִמּוֹ עוֹד קִנְיָן, וְכַנַּ"ל. וְהֵיכָא שֶׁעוֹשֶׂה כַּמָּה קִנְיָנִים, מֵהַנָּכוֹן שֶׁיֹּאמַר לוֹ בְּפֵרוּשׁ שֶׁהוּא מַקְנֶה לוֹ אֲפִלּוּ בְּאֶחָד מֵהַקִּנְיָנִים וְאַף כִּי בְּכֻלָּם. וְטוֹב שֶׁיַּפְקִיר גַּם כֵּן לִפְנֵי בֵּית דִּין, וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הַחֹק יַעֲקֹב בִּכְעֵין זֶה בְּסָעִיף קָטָן (י"ד) [כ'], וְזֶה לְשׁוֹנוֹ, אִם יוֹדֵעַ שֶׁיָּבִיאוּ לוֹ חָמֵץ בְּפֶסַח עַל עֲגָלָה אוֹ סְפִינָה וְיִצְטָרֵךְ לְשַׁלֵּם מֶכֶס וּשְׂכַר עֲגָלָה וּכְהַאי גַּוְנָא, יִמְכֹּר לְנָכְרִי בְּכֶסֶף [וּשְׁאָרֵי קִנְיָנִים הַנַּ"ל], וּכְשֶׁיָּבִיאוּ אַחַר כָּךְ בְּפֶסַח יִקַּח הַנָּכְרִי

הַכֹּל אֶצְלוֹ בִּרְשׁוּתוֹ, וְהוּא יְשַׁלֵּם גַּם כֵּן הַמֶּכֶס וּשְׂכַר עֲגָלָה, וְאַחַר הַמְּכִירָה יֹאמַר שֶׁאִם הַנָּכְרִי אֵינוֹ קוֹנֶה בְּאֵלּוּ הַקִּנְיָנִים עַל כָּל פָּנִים יִהְיֶה הֶפְקֵר גָּמוּר:

* מַתָּנָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר. וְהוּא הַדִּין מְכִירָה עַל מְנָת לְהַחֲזִיר [חָמֵד מֹשֶׁה (ס"ה)]:

* לֹא מְהַנֵּי. דִּין זֶה הוּא מֵהַגָּהַת מֵימוֹנִי פֶּרֶק ו' מֵהִלְכוֹת שַׁבָּת (אות ב) וְדִיֵּק שָׁם דִּין זֶה מִתּוֹסֶפְתָּא (פרק ב ה"ו) עַיֵּן שָׁם, וּתְרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן ק"כ מְבִיאוֹ, וּמִשְׁמַע שָׁם לִכְאוֹרָה דְּאִי לָאו מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּחָמֵץ מֻתָּר אֲפִלּוּ לְכַתְּחִלָּה לִנְהֹג כֵּן. וּבֶאֱמֶת צָרִיךְ עִיּוּן, דַּהֲלֹא לְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי אָסוּר מִדִּינָא כֵּיוָן דְּתָלֵי מַתְּנָתוֹ בִּתְנַאי, וּכְשֶׁלֹּא יִתְקַיֵּם הַתְּנַאי שֶׁלֹּא יַחֲזִירוֹ, לְמַפְרֵעַ הֶחָמֵץ שֶׁלּוֹ, וְאִם כֵּן הֲרֵי הוּא מַכְנִיס עַצְמוֹ בְּסָפֵק בְּאִסּוּרָא דְּאוֹרַיְיתָא שֶׁל לָאו דְּבַל יֵרָאֶה, וּבִפְרָט שֶׁאֵין הַתְּנַאי תָּלוּי בּוֹ אֶלָּא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(נה) דְּאִלּוּ לְהַשְׂכִּיר לוֹ לָדוּר, אֵין לוֹ רְשׁוּת אִם הִיא שְׂכוּרָה לוֹ מִיִּשְׂרָאֵל, עַיֵּן בְּשִׁיבַת צִיּוֹן סִימָן י': (ט) מְקוֹר חַיִּים (חי' סק"ח), וּמִטַּעַם דְּרֹב פּוֹסְקִים סְבִירִי לְהוּ דִּמְשִׁיכָה קוֹנֶה בְּעַכּוּ"ם, וְאַף עַל גַּב דְּכָתַבְנוּ לְעֵיל שֶׁאִם מָכַר לְעַכּוּ"ם בְּכֶסֶף בְּדִיעֲבַד מֻתָּר, אַלְמָא דְּסָמְכִינַן בְּחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח אַאֵיזֶה פּוֹסְקִים דִּסְבִירִי לְהוּ דִּבְכֶסֶף קוֹנֶה, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּעִנְיָנֵנוּ הָיָה לָנוּ לִסְמֹךְ עַל דֵּעָה זוֹ, לֹא דָּמֵי, מִשּׁוּם דְּכַמָּה פּוֹסְקִים יֵשׁ דִּסְבִירִי לְהוּ שֶׁכֶּסֶף נַמִי קוֹנֶה בְּעַכּוּ"ם, עַיֵּן מִשְׁכְּנוֹת יַעֲקֹב סִימָן קמ"ט, וְסָמְכִינַן עֲלַיְיהוּ, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּעִנְיָנֵנוּ דְּמֻכְרָחִים אָנוּ לִסְמֹךְ אַאֵיזֶה פּוֹסְקִים דִּמְשִׁיכָה אֵינוֹ קוֹנֶה, בָּזֶה לֹא סָמְכִינַן עֲלַיְיהוּ, דְּכִמְעַט כָּל הַפּוֹסְקִים סְבִירִי לְהוּ דִּמְשִׁיכָה עַל כָּל פָּנִים נַמִי קוֹנֶה, עַיֵּן בֵּאוּר הַגְּרָ"א חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סוֹף סִימָן קצ"ד, וְעַיֵּן בִּשְׂדֵי חֶמֶד (שם סי' ח אות טו ד"ה המורם): (מ) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ה) וְחֹק יַעֲקֹב (ס"ק יז) וְאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יא) וְדִבְרֵי אֱמֶת (קונטרס גיטין ד"ה וראיתי לה"ה) וּמַחֲנֶה אֶפְרַיִם (מאכ"א פ"ח הט"ז) וְעוֹד אַחֲרוֹנִים, וְכֵן כָּתַב הַגְּרָ"א (סק"י), דְּלֹא כְּהָרַדְבַּ"ז (ח"ה סי' אלף תטז) שֶׁדַּמָּה דִּין זֶה לְהָא דִּתְנַאי הַמֻּזְכָּר בְּסָעִיף ד', שֶׁעוֹבֵר בְּבַל יֵרָאֶה: (נח) וְאִם לֹא הֶחְזִירוֹ, פָּשׁוּט הוּא שֶׁעוֹבֵר בְּבַל יֵרָאֶה, שֶׁהֲרֵי הוּא פִּקָּדוֹן בְּיַד עַכּוּ"ם. וְאֵין לוֹמַר דְּאִם אֵין מַחְזִירוֹ הֲרֵי הוּא גָּזֵל בְּיַד הָעַכּוּ"ם לְמַפְרֵעַ וְלֹא יַעֲבֹר הַיִּשְׂרָאֵל, כְּמוֹ בְּעָלְמָא שֶׁאֵין הַנִּגְזָל עוֹבֵר, אֵינוֹ כֵּן, שֶׁאֲפִלּוּ אִם לֹא יַחֲזִיר אֵין הַדָּבָר בִּגְזֵלָה בְּיַד הָעַכּוּ"ם עַד אַחַר הַפֶּסַח שֶׁיַּגִּיעַ הַזְּמַן שֶׁעָלָיו לְהַחְזִיר וְלֹא הֶחְזִיר, מִשָּׁעָה זוֹ וָאֵילָךְ הוּא בִּגְזֵלָה תַּחַת יָדוֹ, אֲבָל כָּל יְמֵי הַפֶּסַח לֵיכָא לְמִיחְשְׁבֵיהּ בִּגְזֵלָה, שֶׁהֲרֵי מִדַּעְתּוֹ נָתַן לוֹ, כָּל זֶה פָּשׁוּט לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי, וּבִפְרִי חָדָשׁ הַדְּבָרִים מְגַמְגְּמִים בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם: (נט) עַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יא) וּבְמַחֲנֶה אֶפְרַיִם (שם) וְהַגְּרַ"ז (סכ"ב) שֶׁמְּקִלִּים, וּלְעֻמָּתָם מַטֵּה יְהוּדָה (סק"ו) וּבֵית מֵאִיר וּמְקוֹר חַיִּים (חי' ס"ק יא) מַחְמִירִים, וּלְשׁוֹן הַמְחַבֵּר מְסַיַּעְתָּן דְּאֶפְשָׁר דְּמִשּׁוּם חֻמְרָא דְּחָמֵץ וְגַם שֶׁהִכְנִיס עַצְמוֹ בְּסָפֵק דְּבַל יֵרָאֶה הֶחְמִירוּ חֲכָמִים אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, וּכְעֵין זֶה מָצָאתִי בְּיַד אֶפְרַיִם, וְעַיֵּן בִּשְׂדֵי חֶמֶד (שם אות מב): ד (ס) בַּ"ח (ס"ב): (סא) אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יב) וּמַטֵּה יְהוּדָה (סק"ז) וְהַגְּרַ"ז (סי"ז) וּמְקוֹר חַיִּים (חי' ס"ק יב): (סג) מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ז) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים:

ליקוטי דברי הרב: א] בשו"ע הרב (סי"א) הביא את קנין אגב בין שאר הקנינים המועילים, ולא כתב שיצרף עימו עוד איזה קנין.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah